అథ పైతృమేధీయ కారికాః.

Type in Sanskrit

తత్రదహనకారికాః (అపరకృష్ణీయే)

శ్లో॥ ఉత్క్రాన్తిర్వైతరణ్యౌచ దశదానాని చైవహి।
మృతేపి కృత్వా తం ప్రేతం శవధర్మేణ దాహయేత్ ॥ ౧॥
,, నామగోత్రే సముచ్చార్య ప్రాఙ్ముఖో దేవకీర్తనాత్।
ఉదఙ్ముఖాయ విప్రాయ దత్వాంతే స్వస్తివాచనం॥ ౨॥
,, అత్యుత్క్రాన్తౌ ప్రవృత్తస్య సుఖోత్క్రమణసిద్ధయే।
తుభ్యం సంప్రదదే ధేను మిమా ముత్క్రాన్తిసంజ్ఞికాం॥ ౩॥
,, యమద్వారే మహాఘోరే తప్తా వైతరణీ నదీ।
తత్తుకామః ప్రయచ్ఛామి కృష్ణాం వైతరణీం తుగాం॥ ౪॥

ఇత్యుత్క్రాంతిగోదాన క్రమః.

,, అనాహితాగ్నే ర్మరణే స్థండిగ్ధే చైన దక్షిణే।
కర్ణేతస్యాయుషః ప్రాణ మనువాకం జపేత్తదా॥ ౫॥
,, మృద్గోమయాభ్యాం ప్రేతస్య దేహసంశోధనం భవేత్।
స్నాపయిత్వా ప్యలంకృత్య తత్పుత్రో సోదరోఽపివా॥ ౬॥
,, ప్రత్యాసన్నో భవే ద్బంధు స్స్నాత్వా చార్ద్రేణ వాససా।
దద్యా జ్జన్మని మృత్యౌచ దశదానాన్యనుక్రమాత్ ॥ ౭॥
,, గోభూతిలహిరణ్యాజ్య వాసోధాన్యగుడానిచ ।
రౌప్యం లవణ మిత్యేవం దశదానానికీర్తితం॥ ౮॥
,, ఏతాని దశదానాని నరాణాం మృత్యుజన్మనోః।
కుర్యా దభ్యుదయార్థంచ ప్రేతస్యేహ పరత్రచ॥ ౯॥
,, మంత్రాశ్చదశదానానాం కథ్యంతే స్మృతిశాసనాత్।
గవా మంగేషు తిష్ఠంతి భువనాని చతుర్దశ॥ ౧౦॥
,, యస్మాత్తస్మా చ్ఛివం మేస్యా దతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ ౧౦॥
,, యజ్ఞసాధనభూతో యో విశ్వస్యాఘప్రణాశనః।
విశ్వరూపధరో దేవః ప్రీయతా మనయా గవా॥ ౧౧॥
,, సర్వసస్యాశ్రయా భూమి ర్వరాహేణ సముద్ధృతా।

Scanned with CamScanner

౧౽_౨

అథ పైతృమేధీయకారికాః.

అనంతపుణ్యఫలదా అతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ ౧౨॥
తిలాః పాపహరాః పుణ్యాః విష్ణో ర్దేహసముద్భవాః।
తిలాదానా దపహ్యాంమే పాపం నాశయ కేశవ॥ ౧౩॥
హిరణ్యగర్భగర్భస్థం హేమబీజం విభావసోః।
అనంతపుణ్యఫలద మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ ౧౪॥
శీతవాతోష్ణసంత్రాణం లజ్జాయా రక్షణంపరం।
దేహాలంకరణం వస్త్ర మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥ ౧౫॥
కామధేనో స్సముద్భూతం సర్వక్రతుషు సంస్థితం।
దేవానా మాజ్య మాహారః మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥
ధాన్యం కరోషి దాతారం మిహలోకే పరత్రచ।
యస్మా త్ప్రిముచ్యతే ధాన్య మత శ్శాంతిం ప్రయచ్ఛ
శ్రేష్ఠ స్సర్వరసానాం చ పరః ప్రీతికరం ప్రియం।
గుడం ద్రవ్యప్రదం నౄణా మత శ్శాంతిం ప్రయచ్ఛమే॥
పితౄణాం వల్లభం యస్మా ద్దరిద్రస్యేశ్వరస్య చ।
రజతం పాహి న స్తస్మా ద్దుఃఖ సంసారసాగరాత్॥ ౧౯॥
రసానా మగ్రత శ్శ్రేష్ఠం లవణం బలవర్ధనం।
తస్మాదస్యప్రదానేన ప్రీతో భవతు శంకరః॥ ౨౦॥

ఇతి దశదానశ్లోకాని,

కేశా న్సంకీర్య తన్మధ్యే క్షిపేయుః జ్ఞాతయో మృతం।
అగ్నే స్సమీపతః పశ్చా ద్విదధ్యా త్ప్రేత మంత్రతః॥
అగ్నిం పరిస్తరే ద్దర్భైః పితృకర్మక్రమేణ చ।
సర్వస్యేతి చ దర్భేషు త ముత్తానం నిపాత్య చ॥ ౨౧॥
సర్వసంవేశనే ష్వేవం దక్షిణాశిరసం నయేత్।
నిధాయ శిరస్యగ్నిం తం గృహీత్వాగ్నిం సకృ త్పునః॥
పరేయువాంస మిత్యగ్నే అన్వారభ్య హుతం భవేత్।
వపనం చ తథా కుర్యా న్నఖానాం చ నికృంతనం॥ ౨౨
పాదాంగుష్ఠౌ దృఢం బద్ధ్వా శుక్లసూత్రేణ హస్తయోః।
ఔదుంబర్యా మహాసంధ్యాం సం స్తృణాయాం కుశాజినే॥

,, ప్రేతం నిపాత్య చోత్తానం అహతేన చ వాససా।
నవశేన "ఇదంత్వాగ న్నిత్యం తేన నిగూహయేత్॥ ౨౬॥
,, అప్యైతదూహ" మంత్రేణ పురాణం ధారయే త్స్వయం।
దద్యా దేకైకశో దర్భా నోద్ధృతా స్తేషు తేషుచ॥ ౨౭॥
,, నయంత్యయా వినావృద్ధా సజాతీయవిజాతయః।
అగ్నిమాజ్యం హిరణ్యస్య శకలాని తదాజ్యకం॥ ౨౮॥
,, దర్భాక్ చరుం రాజగవీ ముదకస్య చభాజనం।
తిలతండులపాషాణ కుశానాం శుల్బవాలుకాః॥ ౨౯॥
,, తిస్రః పలాశశమ్యా వా ప్రోక్షణం మేక్షణం తథా।
ఆజ్యపాత్ర మధ్యేతాని నిన్యస్య రథ్యానధానతః॥ ౩౦॥
,, ఆనీయమానః తం ప్రేతం పూషాత్వేత్యనుమంత్రయేత్।
తురీయ మధ్వనో గత్వా నిధాయే వాన్యదక్షిణే॥ ౩౧॥
,, చరుంనిధాయ లోష్టేషు జ్ఞాతయ స్తే సమాహితాః।
ఉద్గ్రీవ్య దక్షిణా న్కేశా న్పృష్ఠా న్విస్రస్య సవ్యతః॥ ౩౨॥
,, అఘ్నానా దక్షిణా నూరూ న్స్ఫిగ్ధూ న్ఘ్నంతి సవ్యతః।
కనిష్ఠప్రథమా స్సర్వే స్త్రియో౽గ్రేచ సమన్వితాః॥ ౩౩॥
,, సర్వే పరియతః పూర్వ మపసవ్యం తథాతతః।
విపరీతం తు కేశాది నిధూనన వివర్జితాః॥ ౩౪॥
,, నిర్యాతే రాజగవ్యాంచ తేసర్వే చావగాహనే।
చర్మాక్రోహణసంయానే కనిష్ఠ ప్రథమా ఇతి॥ ౩౫॥
,, ఉద్ధృత్య సమిధో నీత్వా బలిం దర్భాక్ క్షిపే చ్చరుం।
మేక్షణేన తృతీయాంశం త్రిః కృత్వా పితృతీర్థతః॥ ౩౬॥
,, నిధాయ తం బలిం తూష్ణీం పరితో జలసేచనం।
జలం వదంతి తం కేచి త్కృత్వా కృత్వా ప్రదక్షిణం॥ ౩౭॥
,, వోఢార శ్చ వహేయు స్తం పూషేమా ఇతి మంత్రతః।
తత స్తృతీయ మధ్వానం గత్వా కుర్యా ద్యథాపురా॥ ౩౮॥
,, "ఆయు ర్విశ్వాయు" రనయా వహంత మనుమంత్రయేత్।
గత్వా పున స్తురీయాంశం తథాకుర్యు స్సమాహితాః॥ ౩౯॥
,, భింద్యాత్తు కలశంభాండం యథా నోదకసంస్థితిః।

Scanned with CamScanner

259

౧౬౪

అథ పైతృమేధీయకారికాః.

తూష్ణీంవహేయుర్దాహభూమావ్యంనిధాయోదఙ్ముఖాశ్చ
గత్వాచాగత్య యత్కించిచ్ఛుద్ధ్యర్థం ప్రేతశాంతయే॥
ప్రాచ్యాం దహనదేశస్య కర్తా త్వగ్నిం వినిక్షిపేత్॥ ౪
పలాశశాఖయా వాపి, శమ్యా వా శాఖయా భువం।
అపేతేతి చ సమ్మృజ్య తచ్ఛాఖాం తు నిరస్య చ॥
ఉద్ధత్యావోక్ష్య కనకశకలాని తతః క్రమాత్।
నిధాయ మధ్యమే స్వర్ణమాజ్యబిందూ న్నధాపి వా॥ ౪౬॥
యాజ్ఞియై శ్చయనం కాష్ఠైః కుర్యా ద్దారుచితిం తథా।
దక్షిణాగ్రై శ్చితిం కాష్ఠైః కుర్యా త్తత్ర సమాహితః॥
పశ్చా ద్దక్షిణతో వాపి దర్భా న్నాస్తీర్య తత్రతు।
సాదయే త్తేషు దర్భేషు దర్వీం చ ఘృతపాత్రకం॥ ౪౭॥
ప్రోక్షణం చ తథా తత్ర శుక్లసూత్రే భిన త్తి వై।
రజ్జుం శై వావకృత్యాథ సమాస్తీర్య యథాక్రమం॥ ౪౮
కృష్ణాజిన ముత్తరలోమం మధ్యమే నిక్షిపే త్తతః।
శాయయే త్ప్రేత ముత్తానం తస్మి న్నత్ర యథోదితం॥
ఏకేన తు పవిత్రేణ ప్రోక్షణీ స్సంస్కృతాం తథా।
ఉత్తానాని తు పాత్రాణి కృత్వా ప్రోక్షణ మాచరేత్
ద్వ్యగ్ని చాజ్యాభిధానంతం ప్రేతం దారుచితిం తథా।
ప్రోక్షయే త్తచ్చ సంస్కారం కుర్యా దాజ్యస్య చైవహి
అథ రాజగవీం కుర్యు ర్భువనస్యేతి మంత్రతః।
జ్ఞాతయ స్తాం సమారభ్య హ్యాపశ్యామేతి పైతృకేః॥ ౫౦
తయా సహ త్రిః ప్రసవ్యం కృత్వా తు ప్రాఙ్ముఖాంతుతాం
యేజీవా ఇత్యభిమంత్ర్య మాతా ద్వాభ్యాంతు చోత్సృ
చితి మారోప్య తం ప్రేత మియం నారీతి మంత్రతః।
జ్ఞాతయ స్తాం సమీపే సం స్థాప్య దీక్ష్వేతి తాం హరేత్
నిపాతనోత్థాపనవాపనాని న స్యు స్తదా హ స్తనిమార్జ్య
పరేయువాంసమ్ప్రవతశ్చైవమిత్యాద్యనూహేనశవాభిధా
సువర్ణ మితి మంత్రేణ సువర్ణేనైవ హస్తయోః।

Scanned with CamScanner

అమృజే త్తత్కరౌ పూర్వం దక్షిణం తు పరం పునః॥ ౫౪॥
,, హిరణ్యస్యాజ్యబిందూనాప్య ప్రాణస్థానేషు నిక్షిపేత్।
ఆస్యాక్షినాసికే కర్ణే తథాధోరంధ్రయో ర్న్యసేత్॥ ౫౫॥
,, ఛిద్రాణి చైవ శిష్టాని సప్తపేత్రస్య సాంప్రతం।
హిరణ్యశకలే నాజ్య ప్రభృతీ న్నిక్షిపే దితి॥ ౫౬॥
,, మృజేత్స్వర్ణేనకరౌ సువర్ణంహస్తా దితి ప్రేతముదూహ్యచితాయాం।
ఆస్యాక్షికర్ణేష్వథనాసికాయాంప్రాస్యేద్ధిరణ్యాన్యథవాజ్యబిందూన్॥
,, ముఖం సంపూరయే త్తస్య తిలతండులముష్టినా।
ఆదిత్యాభిముఖ స్తిష్ఠ న్నగ్నికార్య మితి స్థితిః॥ ౫౭॥
,, మైనమగ్న ఇతిద్వాభ్యా మురస్యగ్నిం వినిక్షిపేత్।
సూర్యంత ఇత్యుపస్థానం కుర్యా దభిముఖం శవం॥ ౫౮॥
,, కాశేనతుహి శుల్బేన బధ్వాzజం చితిదారుణి।
ఉద్రవంతం తతః పశ్యే దజోభాగ ఇతి ద్వయాత్॥ ౬౦॥
,, యఏతస్యేతి నవకం హుత్వా దర్వీం ప్రహృత్యచ।
పశ్చాద్ధోత్రవదాసీనః ప్రాఙ్ముఖో యమదైవతం॥ ౬౧॥
,, సూక్తం శంసే దనావృత్యా చైకశ్రుత్యా ప్రకేతునా।
అర్థశ శ్చ ఋగంతేషు ప్రణవం చ వినిక్షిపేత్॥ ౬౨॥
,, కంఠసూత్రం కర్ణపత్రే త్యక్త్వాత్ర ప్రేతసన్నిధౌ।
పశ్చాత్సంగాహనాదర్వాఙ్నారీభర్తృమృతి స్తథా॥ ౬౩॥
,, మృతే భర్తరి తస్య స్త్రీ కంఠసూత్రం పరిత్యజేత్।
చిత్యాసంగాహనా దర్వా గథవా దశమేహని॥ ౬౪॥
,, ఉత్తరేతు హి యామ్యాద్ధి త్రిస్రః కర్ష్వాశ్చ ఖానయేత్।
అన్యాసి సికతా స్తాసు జల మానీయచోత్తరే॥ ౬౫॥
,, పలాశస్య తు శుల్బేన బధ్వా శాఖే నిధాయచ।
అశ్మన్వతీచ సంగాహ్య యద్దైవదేవస్య మంత్రతః॥ ౬౬॥
,, గచ్ఛేయు స్తోరణాంతస్తే యారాష్ట్రీ దిత్యృచాతతః।
చితే జ్రఘున్యో యారాష్ట్రీ న్మంత్రేణ జ్యాదృచాహ్వై॥ ౬౭॥
,, అభిముఖ్యేన చాదిత్య ముపతిష్ఠే త్కృతాంజలిః।
యావ దృభస్మిభవే త్తృప్తిర్వసేయు స్తత్ర తే జనాః॥ ౬౮॥

Scanned with CamScanner

అథ పైతృమేధీయకారికాః.

,, స్నాతేత్యృచా సత్య త్స్నాత్వా తీ పేయు రాప్లుత్య [illegible]
ఉత్తీర్య జ్ఞాతయ స్సర్వే కుర్యుశ్చ వపనం తతః ॥ ౧౯ ॥
,, స్నాత్వా చోత్తీర్య తత్తీరే కుండం ఖాత్వా చతుష్కం ।
అశ్మానం ప్రతిష్ఠాప్యాత్ర సపిండాః కర్తృపూర్వకం ॥ ౨౦ ॥
,, తిలోదకాంజలీన్ దద్యుః ప్రాచీనావీతినోఽగ్రతః ।
ప్రేతాయాముకగోత్రాయ దదామ్యుదక మిత్యథ ॥ ౨౧ ॥
,, త్రిః త్రిః పిబేయు స్తదా సర్వే అవ్యగ్రా దక్షిణాముఖాః ।
ఏకైకాంజలివృద్ధ్యా చ యావదాశౌచమన్వహం ॥ ౨౨ ॥
,, ఆదశాహా త్ప్రతిదివం సర్వే దద్యు స్తిలోదకం ।
జ్ఞాతిదత్తోదకాస్సర్వా స్త్రియ [illegible] ॥ ౨౩ ॥
,, జ్ఞాతిపుత్రాది స్సముద్దిశ్య మృదా శౌచ్యవిభూషితాః ।
స్నాత్వా చేహ నదేయు స్తా నితిహాసైః పురాతనైః ॥ ౨౪ ॥
,, శ్లేష్మాశ్రుబాంధవై ర్ముక్తం ప్రేతో భుంక్తే యతోఽవశః ।
అతో న రోదితవ్యం వా క్రియాః కార్యాస్స్వశ [illegible] ॥ ౨౫ ॥
,, ఇత్యాదివచనైః పుణ్యకథాభిః ప్రీతితో జనాః ।
తేషాం తద్వచనం శ్రుత్వా త్యక్తశోకా స్తతస్తతః ॥ ౨౬ ॥
,, తద్వాసాంసి పరిత్యజ్య పరిధాయాన్యవస్త్రకం ।
ప్రవిశేయు రథ గ్రామం సర్వే బాలపురస్సరాః ॥ ౨౭ ॥
,, ఆప్లుత్య స్త్రీజనా స్సర్వే తచ్చ కుర్యా ద్యథావిధి ।
ఆర్ద్రవాసా స్తత స్సర్వే ప్రవిశ్య గ్రామ మగ్రతః ॥ ౨౮ ॥
,, స్వజనా స్త్వగ్నిపత్యాది స్థిత్వా చైవ గృహా ద్బహిః ।
ద్వారస్య దక్షిణే పార్శ్వే బహిః కుర్యా త్తతోఽవటం ॥ ౨౯ ॥
,, తద్వ దశ్మాన మాదధ్యా త్త్రిపుష్టకాం వాగ్రజన్మనాం ।
క్షత్రాదీనా మనేకం తు తత్ర తే జన్మకర్మణి ॥ ౩౦ ॥
,, ప్రేతాయాముకగోత్రాయ దదామి వసనోదకం ।
ఇతి దత్వా క్రమా త్తోయం స్పృష్ట్వాగ్నిం ప్రాశ్య గోమ్[illegible]
,, విదశ న్నింబపత్రాణి త్రీణి త్రీణి నిధానతః ।
విహితాచమనా స్స్పృష్ట్వా యవాన్ దూర్వాం కుశా[illegible]
,, గోశకృత్సర్వతోయాది శుద్ధ్యర్థం గాశ్చ స్పృశేత్ ।

Scanned with CamScanner

న్యస్య ద్వావేక మశ్మానం క్షిప్త్వాఽశ్మని పదం క్రమాత్ ॥ ౧౩॥
,, తతో గత్వా తు శుద్ధ్యర్థం గోమయేనానులిప్య చ।
మృతిస్థానం ద్వాదశాహం సావర్ణం తత్ర నిక్షిపేత్ ॥ ౧౪॥
,, అనలో యత్ర కుత్రాపి నిర్గత స్తత్ర చైవహి।
ప్రదీప్తేన చ దీపేన ప్రవిశ్యాగార మాత్మనః॥ ౧౫॥
,, వత్స మాత్రామయే త్వశ్మా తోప్రితుయే తో ధక్రైర్యవైః॥
ప్రకీర్య చ తిలాన్ వ్రీహీన్ తండులాన్ తత్రిచైవహి॥ ౧౬॥
,, తత్ర స్థిత్వాతు సంస్కర్తా స్వస్త్యస్త్విత్తి జపే త్తదా।
కనిష్ఠప్రథమా స్సర్వే ప్రవిశేయు ర్గృహాంతరం॥ ౧౭॥
,, నిర్గచ్ఛేయు స్తథైవేతి జ్యేష్ఠపూర్వ మితి స్థితిః।
నిర్గమే సద్మనో జ్యేష్ఠః ప్రథమం తు ప్రవేశనం॥ ౧౮॥
,, కనీయః ప్రథమం కుర్యా త్సర్వత్ర శవకర్మణి।
ఆదశాహా త్ప్రితిదినం సర్వే దద్యు స్తిలోదకం॥ ౧౯॥
,, ఏకైకాంజలివృద్ధ్యాచ పంచాశ త్పంచచైవహి॥ ౨౦॥
ఇత్యుత్క్రాన్తి గోదానాది కారికాః.

అథనిత్యపిండకారికాః.

పిండద్రవ్యనియమం శునశ్శేఫ ఆహ:—
శ్లో॥ శాలిభి స్సక్తుభి ర్వాపి శాకై ర్వా ప్యథ నిర్వపేత్।
ప్రథమేహని యద్ద్రవ్యం తదేవస్యా ద్దశాహ్నికం॥ ౧॥
,, పిండం మధుతిలై ర్మిశ్రం కుర్యా ద్వా ముష్టిసంయుతం।
తూష్ణీ ప్రసేకం పుష్పం చ ధూపదీపం తథైవచ॥ ౨॥
,, పూర్ణపాణితలే త్వన్నం పిండార్థం తండులైః పచేత్।
అర్ధప్రసృతిముద్గై శ్చ సూపమూలఫలాని చ॥ ౩॥
,, అన్నం సూపయుతం పక్త్వా ఘృతం దధ్యాదికం క్షిపేత్।
బిల్వస్థూలఫలా త్థూలం పిండం కుర్యా చ్చ తత్రవై॥ ౪॥
,, కుక్కుటాండపరిమాణం వా కనీయాంస మితి స్మృతం।

అథ పైతృమేధీయ కారికాః.

గంధమాల్య తిలాదీని నిక్షిప్య చ గృహాద్బహిః॥ ౫॥
భూతలే గోమయాలిప్తే శుచౌ వటసన్నిధౌ।
,, కేశకీటాదిరహితే రేఖాం కృత్వాతు తత్రవై॥ ౬॥
పాణినా ముక గోత్రాయ ప్రేతాయ యజ్ఞశర్మణే।
,, ఏతత్పిండం దదామీతి పరిదద్యా త్పితృతీర్థతః॥ ౭॥
స్మర న్నశ్మని చ ప్రేతం పాత్రసంక్షాళనాంభసా।
,, పరిషిచ్య ప్రసవ్యంతు గంధమాల్యాదికం క్షిపేత్॥ ౮॥
నచాత్ర శ్యేనకాకాదిపక్షిణః ప్రతిషేధతి।
,, తద్రూపాః పితర స్తత్ర ప్రచరంతీతి హి శ్రుతిః॥ ౯॥
స్నానాదిపిండదానాంతం యావదాశౌచ మాచరేత్।
,, సాయం ప్రాత స్తు కుర్వంతి కేచి త్పిండవిసర్జనం॥ ౧౦॥
దశాహే దశపిండా న్వా కుర్యా దితి మతాంతరం।
,, యత్రాద్యో విహితః పిండః తత్రైవ తు వినిక్షిపేత్॥
,, తిలాంజలి స్తదా సర్వా నిత్యాహస్మ స గౌతమః॥

పిండప్రయోజనమాహ.

శ్లో॥ పిండప్రదానలోపస్య ప్రేతానాం చైవ సర్వదా।
భోగదేహస్య సంపత్తిః పిండేనైవ పరత్ర తు॥ ౧॥
,, ప్రథమేహని యః పిండ స్తేన మూర్ధా ప్రజాయతే।
చక్షుశ్శ్రోత్రే నాసికే చ ద్వితీయేహని జాయతే॥ ౨॥
,, భుజౌ వక్ష స్తథాగ్రీవ స్తృతీయేహని జాయతే।
నాభిస్థానం గుదం లింగం చతుర్థేఽహని జాయతే॥ ౩॥
,, ఊరూ తు పంచమే స్యాతాం షష్ఠే గుల్ఫౌ చ జాయతే।
సప్తమేహి శిరస్సర్వం జాయతే నాత్రసంశయః॥ ౪॥
,, అష్టమే హాని పిండేన సర్వరోమాణ్యనంతరం।
నవమేహి రసోత్పత్తిః ధశమేక్షుత్తృడాదయః॥ ౫॥ ఇతి

ఇతి పిండప్రదానకారికాః.

Scanned with CamScanner

నగ్నప్రచ్ఛాదనకారికాః.

అథ నగ్నప్రచ్ఛాదనకారికాః.

శ్లో॥ అథకర్తా సమాహూయ బ్రాహ్మణం దక్షిణాముఖః ।
నగ్నప్రచ్ఛాదనం కర్మ కరిష్య ఇతి నిర్దిశేత్ ॥ ౧॥
,, పాత్రం తండులసంపూర్ణం వాససా పరివేష్టితం।
కుంభాజ్యం స్వర్ణదీపం చ కాంస్యాం దశపలాన్వితం॥ ౨॥
,, నిక్షిప్య తేన తత్పాత్ర మపిధాయస్మర న్స్మృతం।
అధ్వర్యుః ప్రేత ముద్దిశ్య ప్రదద్యా ద్బ్రాహ్మణాయచ॥ ౩॥
,, మానం పాత్రం చ ద్రవ్యాణాం అనుచింత్య వివిచ్యతే।
వస్త్రం ప్రావరణార్థం వా తండులా న్ప్రస్థపంచకం॥ ౪॥
,, ఉదకుంభం ప్రసిద్ధం చ ప్రసిద్ధం లోహభాజనం।
కాంస్యపాత్రం దశపలం కాంచనం పాదచిహ్నకం॥ ౫॥
,, తండులార్ధం తదర్థంవా ఘృతమత్ర ప్రచోదితం।
లవణం చ తిలా ముద్గా స్తండులై రేవ సమ్మితాః॥ ౬॥
,, ఘృతేన సమ్మితా వాపి దద్యా దిత్యభిధీయతే।
ఉక్తప్రమాణా చ్ఛక్తి శ్చే త్ప్రేత ముద్దిశ్య విత్తవాన్॥ ౭॥
,, పంథాపరివ్యయే సర్వ మధికం దేయ మేవచ।
దరిద్రోపి దశాహాంతు పర్యాప్తం భోజనస్య తత్॥ ౮॥
,, ఆమం దద్యా ద్బ్రాహ్మణాయ కాంచనాదిషు శక్తితః।
అమంత్రకం చ తత్సర్వం ప్రదద్యా ద్భక్తిపూర్వకం॥ ౯॥
నగ్నప్రచ్ఛాదనం హ్యేత త్పిండదాన మమంత్రకం॥ ౯॥
(శ్రాద్ధానిచామంత్రకకర్మకాని దశాహమధ్యేవిహితానియాని।
అన్యాని సర్వాణిసమంత్రకానీ త్యుక్తంమునీంద్రై స్సవిశేషమేషాం॥)

ఇతి నగ్నప్రచ్ఛాదనకారికాః.

అథ షణ్ణవశ్రాద్ధకారికాః.

తదుక్తంశివపురాణే:—

శ్లో॥ నవశ్రాద్ధాని సర్వాణి ప్రేతతృప్తికరాణిచ।
ఏకోద్దిష్టాని సర్వాణి ప్రేతత్వస్య విముక్తయే॥ ౧॥

సపిండీకరణం శ్రాద్ధం పితృశ్చవాత్ప్రయో పునః॥ ౧॥
,, ప్రథమేఽహ్ని తృతీయేఽహ్ని పంచమే సప్తమే తథా।
నవమైకాదశే చైవ షణ్ణవశ్రాద్ధముచ్యతే॥ ౨॥
,, కేచిత్త్వంత్యం చైవ నవమం భవేదంతరితం యది।
ఏకాదశేఽహ్ని తత్కుర్యాదితి స్మృతివిదో విదుః॥ ౩॥
,, నవమం యది దైవాదంతరితం భవేత్, తదేకాదశేఽహ్ని కుర్యా
దిదాహ బోధాయనః। యత్రినవమం విచ్ఛిద్యతే, ఏకాదశే
తత్కుర్యాత్:—

శ్లో॥ నవప్రవిశాం రాజ్ఞాం నవశ్రాద్ధాస్యనుక్రమాత్।
అద్యంతయోర్వర్ణయోశ్చ [illegible] హుర్మనీషిణః॥

సంగ్రహకారః:—

శ్లో॥ ప్రథమదివసేయః కుర్యాత్సర్వాశ్రితిస్మృతం(?) బుధైః।
నందాయాం భార్గవదినే చతుర్దశ్యాం త్రిజన్మసు।
యది కుర్యాన్నవశ్రాద్ధం కులక్షయకరం భవేత్॥
నవశ్రాద్ధం మాసికం చ యద్యదంతరితం భవేత్।
తదుత్తరత్రిపాంతత్వాదనుష్ఠేయం ప్రచక్షతే॥

తదనంతరం విషమదివసే ఆచరణీయం॥ దైవమానుషకారణై
తరితానాం పక్షేషామేకాదశేష్వాచరణం॥ అవశిష్టానాం సమదివసే ష్వ
తరితానాం దశాహే ఉత్కృష్య, సంకల్పమాచరేత్, ఏవంశతసంఖ్యా
కానాం నవశ్రాద్ధానాంవివేకః॥

శ్లో॥ వహ్నిప్రచ్ఛాదవంపంచ సప్తత్రాష్టత్ప్రాషోడశాః।
అద్యంసపిండీకరణం ఏకోద్దిష్టానివై శతం॥

ఇతినవశ్రాద్ధవిధిః.

అథసంచయనకారికాః.

శ్లో॥ అస్థిసంచయనే యోగో దేహానాం పరికీర్తితః।
ప్రేతభూతం త ముద్దిశ్య యం శుద్ధి మథ కేచిత్॥ ౧॥
తథాచపంచరత్రః—ప్రథమేఽహ్ని తృతీయేఽహ్ని సప్తమే నవమే తథా।
అస్థిసంచయనం కార్యం దినే తద్గోత్రజైః సహ॥ ౨॥

కారికాకారః:—అపరేద్యు స్తృతీయేహ్ని పంచమేవ ద్వితీయేహ్ని వా।
అస్థిసంచయనం కుర్యా త్సప్తమే వాపి వా ద్విజః॥ ౩॥
„ చతుర్థే నవమే చైవ షష్ఠే చ హ్యష్టమే హ్ని వా।
అస్థిసంచయనం కుర్యా ద్వర్ణానా మానుపూర్వ్యశః॥ ౪॥
„ చతుర్థే సురవిప్రస్య షష్ఠే వై క్షత్రియస్య చ।
అష్టమే దశమే చైవ విధి స్స్యాద్వైశ్యశూద్రయోః॥ ౫॥
„ అథోర్ధ్వకృష్ణపక్షస్య దశమ్యాం పంచమీ యది।
అస్థిసంచయనం కార్యం, న చతుర్థేహని ద్విజః॥ ౬॥
„ ప్రాచీనావీతినా కర్తా తేషా మన్యతమే దినే
అస్థిసంచయనం కర్మ కరిష్య ఇతి నిర్దిశేత్॥ ౭॥
„ ఆజ్యం పయోదధ్యుదకుంభ ఘటాశ్మదర్భ్యో వ్యాలాజా స్తిలోదుంబరపర్ణశాఖాః।
ఫలం బృహత్యా అపినీలరక్త సూత్రే చ శల్యం పిక శాబలిశ్చ॥ ౮॥
„ తత స్సంభార మాదాయ గచ్ఛేద్జ్ఞాతిజనై స్సహ।
ధార్యతే శవదాహాగ్ని శ్శ్మశానే యత్ర దక్షిణే॥ ౯॥
„ క్షీరోక్షితేన తోయేన పర్ణోదుంబర శాఖయా।
యం త్వ మగ్నే సమదహ ఇత్యేతాభిః పంచభి స్తతః॥ ౧౦॥
„ అనుచ్ఛందస మస్థీని సర్వత స్సముపోక్షతి।
సీతా స్థ్వదక్షిణతో ఽంగారా నత్రైవ స్సమాహుతిః॥ ౧౧॥
„ ప్రోధావస్య జేత్యత్ర వ్యాఖ్యానేన స్రవేణ తు।
ఉదకుంభై రయుగ్భి స్త మపో క్షేత మపోక్షతి॥ ౧౨॥
„ ఏకత్రాగ్ని స్సమాస్థాప్య యథాసౌ నాపగచ్ఛతి।
సంచినోత్యయుజో నార్యో వై ప్రసూతికయా తు యా॥ ౧౩॥
„ నీలలోహితసూత్రాభ్యాం సవ్యహస్తే నిబధ్య సా।
బృహతీఫలతో ఽముయా (సంబద్ధా?) పదా సవ్యేన చాశ్మని।
„ నాన్వీక్షమాణా హ్యాదత్తే ప్రథమం సవ్యపాణినా।
దంతా శ్శిరః కపాలాదీ న్యుత్తిష్ఠాతోనయా రుచా॥ ౧౫॥
„ తాని వాససి కుంభే వా చాదాయాస్తే తదా స్త్రియః।
అనంతరాం ద్వితీయాసా మంసా బాహూ చ సంహరేత్॥ ౧౬॥

అథ పైతృమేధీయకారికాః.

,, ఇదంతవక మితి సాతృతీయాస్థి తతః క్రమాత్ ।
పార్శ్వ శ్రోణ్యా వరఊతవక మిత్యేవ మాచరేత్ ॥ ౧౭॥
,, చతుర్థీచ తృతీయేన జ్యోతిషా సంవిశస్వచ।
ఊరుజంఘో స్సమాదాయ నిధాయైవం సమాచరేత్ ॥ ౧౮॥
,, పంచమీచ తథా పాదౌ పూర్వాం సంవేశనాదికం।
అయుజాకార ఏవస్యా త్క్రియాభావ స్సమంత్రకః॥ ౧౯॥
,, తత స్సమూహ్య తద్భస్మ తస్మి న్ప్రేతాకృతిం లిఖేత్ ।
అత్రశ్మశానవాసిభ్యో దేవతాభ్యో బలిం హరేత్ ॥ ౨౦॥
,, దేవతాయజనం కర్మకుర్యురేవ సమాహితాః।
సమ్యక్ప్రకీర్య లాజాంశ్చ ధానా అలంకుర్యా దపూపకైః॥
,, అష్టదిక్ష్వన్న పిండై శ్చ గంధమాల్యాదిభి స్తదా।
ధూపదీపై స్తథా భక్ష్యై రేవం పూజాం సమాపయేత్ ॥ ౨౨॥
,, ఏతదంతం స్త్రియః కుర్యు స్తతః కర్తాస్థిభాజనం।
ఆదాయో త్తిష్ఠ ప్రేహీతి సముత్థాయ నిధాయ[illegible] ॥ ౨౩॥
,, శమ్యాం పలాశమూలే వా పశ్చా త్పూర్వస్య(?)కుంభవేత్ ।
కర్త్రాదితర్పణంకృత్వా తర్పణాంతే సపిండకం॥ ౨౪॥
ప్రవిశేయు రథగ్రామం సర్వే బాలపురస్సరాః॥

ఇతిసంచయనకారికాః.

అథభూమావస్థినిక్షేపణకారికాః,

,, శమ్యాం పలాశమూలే వా సంస్కర్తా సూన్నియమ్య చ।
దక్షిణాభిముఖా స్థిత్వా ప్రాచీనావీతిన స్తతః॥ ౧॥
,, అస్థ్నాం నిర్వపనం కర్మ కరిష్య ఇతి నిర్దిశేత్ ।
భూమౌసమాయముత్థాత్యా వోక్ష్యాప్త్వాచ వాలుకాః॥ ౨॥
,, దక్షిణాగ్రాం స్తతో దర్భాం స్తిలా న్తస్మిన్ వినిక్షిపేత్ ।
తతోఽస్థికుంభ మాదాయ యస్మి న్గర్తే ప్రయత్నతః॥ ౩॥
,, పృథివ్యా స్త్వితి మంత్రేణ నిపత్యాస్థీని నిక్షితం।
యజ్ఞశర్మ న్నితి ప్రేత నామగ్రాహ్యా మధోముఖః ॥ ౪॥

,, పూరయిత్వా తతో గర్తం మృదాదుర్యాచ్ఛ సుస్థితం।
యజ్ఞశర్మ న్నితిప్రేత నామ గ్రాహ్య మధోముఖః॥ ౫॥
,, పూరయిత్వా తతో గర్తం మృదాదుర్యాచ్ఛ సుస్థితం॥
పృథివ్యాస్త్వా క్షిత్యా అపామోషధీనాగం రసేన స్వర్గలోకే నిర్వపామీతి మంత్రితః॥

ఇతి భూమావస్థి నిక్షేపణకారికాః.

అథ గంగాంభస్యస్థి నిక్షేపణకారికాః.

శ్లో॥ అంతర్దశాహే యస్యాస్థి గంగాయాం క్షిప్యతే జలే।
గంగామరణవత్తస్య దితిహ్యాచక్షతే బుధాః॥ ౧॥
,, కావేరీ తుంగభద్రా చ కృష్ణవేణీ చ గౌతమీ।
భాగీరథీతి విఖ్యాతా పంచగంగాః ప్రకీర్తితాః॥ ౨॥
,, తిస్రః పుణ్యా మహానద్యో గోదావరీ చ జాహ్నవీ।
గవ్యారాత్సమనుప్రాప్తా గంగేతి పరికీర్తితా॥ 3॥
,, అస్థీన్యాదాయ తత్తీరే హ్యవస్థాప్య యథావిధి।
అస్థీని మజ్జయిత్వాథ కేశవాద్యైశ్చ నామభిః॥ ౪॥
,, బ్రాహ్మణై రభ్యనుజ్ఞాతః తత స్సంకల్ప మాచరేత్ ।
ప్రాచీనావీతి (?) విధివత్ప్రాణానాయమ్య యత్నతః॥ ౫॥
,, దక్షిణాభిముఖో భూత్వా తిథిశ్రవణపూర్వకం।
పితు గ్గోత్రస్య శర్మణ ఆదాయాస్థివిముక్తయే॥ ౬॥
,, నిర్వపామీహ తీర్థేస్మి న్నితి చాప ఉపస్పృశేత్।
అస్థీని పంచగవ్యేన విధిన న్మేళనేన చ॥ ౭॥
,, స్నాపయిత్వా తత స్తూష్ణీం ఘృతమానీయ తత్తటే।
దక్షిణాగ్రాం స్తతో దర్భాం స్తిలాం స్తత్ర వినిక్షిపేత్॥ ౮॥
,, తతోఽస్థీని వినిక్షిప్య హిరణ్యాశకలం తతః।
మధుచాజ్యం తిలాం స్తత్ర ఖండం దధిపయ స్తదా॥ ౯॥
,, కుశోదకం తథా తత్ర తత్తన్మంత్రైః క్రమాత్ క్షిపేత్।
మృదా పిధాయ చాస్థీని హస్తాభ్యాం పరిగృహ్యా చ॥ ౧౦॥

Scanned with CamScanner

264

అథ పైతృమేధీయకారికాః.

" జలే నిమజ్య భూభాగే తస్య తత్ఫలకాంక్షయా।
నమోఽస్తు ధర్మరాజాయ నమః ప్రేతాయ చక్షిపేత్॥ ౧౧॥
" ఉత్తీర్య పృథివీం గచ్ఛేత్యాదివాక్యం జపేత్తథా।
హిరణ్యశ్రాద్ధం తత్రైవ కృత్వా పిండాంస్తు నిర్వపేత్॥ ౧౨॥
" అంతర్దశే నవశ్రాద్ధం పిండమేకం తు నిక్షిపేత్।
దశాహాభ్యంతరేఽస్థీని గంగాయాం స్థాపితాని యత్॥ ౧౩॥
" ధేనుం దత్వాథ విప్రాయ హ్యనుజ్ఞాతో ద్విజోత్తమైః।
అఘమర్షణపూర్వేణ ధర్మాయాథ నమోఽస్త్వితి॥ ౧౪॥
" విసర్జనే జలేఽస్థీని యావదస్థీని తజ్జపేత్।
యావదస్థి మనుష్యాణాం గంగాతోయేషు తిష్ఠతి॥ ౧౫॥
తావద్వర్షసహస్రాణి స్వర్గలోకే మహీయతే।

ఓంనమోభగవత్యై నారాయణ్యై గంగాయై విశ్వతోముఖాయై గోదావర్యై రేవత్యై కృష్ణవేణ్యై నద్యై నమోనమ ఇతిజపేత్॥

" మాతుః కులం వర్జయిత్వా నదీం గత్వా సగోత్రజః।
అస్థీన్యన్యకులోద్భవస్యనీత్వా చాంద్రాయణాచ్ఛుచిః॥౧౬॥ ఇతి
" గురుభార్గవయోర్మౌఢ్యే పౌషామాఘమలిమ్లుచే। — (అధికమాసం)
నాతీతః పితృమేధస్య గంగాం గోదావరీం వినా॥
" ఓంనమోభగవత్యై ఇతి గంగాంభస్యస్థినిక్షేపణం।
అస్థిసంచయనాదర్వాగ్గాగతో యది పుత్రకః॥
" తత స్తత్కర్మ కుర్వీత దాహకం విసృజేత్తతః।
అస్థిసంచయనాదర్వాగాగతో యదిచాగ్రజః॥
" స ఏవ సర్వం కుర్వీత సపిండాంతమతంద్రితః॥
అత్రవిశేషః:—
" అనుజో వా సపిండో వా కర్తాన్యో వాభవేద్యది।
(౯) జ్యేష్ఠపుత్రే సమాయాతే త్యజేత్సర్వం తథా తతః॥ ఇతి

అస్థ్నాం శ్వచండాలాదిభిస్స్పర్శే ప్రాయశ్చిత్తకారికాః.

" శ్వభిర్గర్దభచండాలైరస్థిస్స్పృష్టం కథంభవేత్।

బ్రాహ్మణీ రథ్యను జ్ఞాతః ప్రాజాపత్యేన శుద్ధ్యతి॥
,, శ్వచండాలసృగాలాద్యైః స్పృశితు జ్ఞా(?)స్థి భస్మను।
పంచగవ్యేన తతో ప్రోక్ష్య తత్కృచ్ఛ్రద్వయం చరేత్॥
,, చితింవా చితికాష్ఠం వా చండాలాద్యాః స్పృశంతిచేత్।
భస్మాసలాస్థివా తత్ర కృచ్ఛ్రషట్క ద్వయం చరేత్॥
తథాచసంగ్రహకారః :—
,, అస్థిక్షేపం గయాశ్రాద్ధం శ్రాద్ధంచాపర పక్షికం।
ప్రథమే బ్దేపికుర్వీత కృతేసతి సపిండనం॥ ఇతి

శ్మశానాగ్ని నాశకారికాః.

శ్లో॥ ఉపాయనాగ్నౌ చ వివాహవహ్నౌ శావానలే సూతకపావకేచ।
శాంతేహతే చోపహృతే చ నష్టే శంనో దేవీత్యద్భిరవోక్ష్యభస్మ॥
,, తస్మిన్నగ్నిమారోప్య సమిద్వయంత ఆజుహ్వాడుద్బుధ్య పదద్వయేన।
లౌకాగ్నౌ లేతాం సమిధాం ప్రహృత్య దద్యాద్వరం కాంచనమేవమూల్యం॥
అయాశ్చపంచహోతా బ్రాహ్మణఏక హోతాదశ॥
శ్లో॥ వనస్పతించమిందాచ మహావ్యాహృతయ స్తథా।
అనంతరమనాజ్ఞాతం వ్యాహృతి ప్రణవాదికాః॥
వారుణ్యా స్తంతు మత్యశ్చ తథాతంత్రం ప్రయోజయేత్॥

అథదశాహకారికాః.

శ్లో॥ పాత్రర్నవమ్యాం వ్యుష్టాయాం కర్తా యజ్ఞోపవీత్యథ।
అవశిష్టాని కర్మాణి కరిష్య ఇతి నిర్దిశేత్॥ ౧.
,, సంభారా నుపకల్పయే దనుమహాం చర్మాంతలోలోహితం
తద్వర్ణానను దర్భ దర్భ మవకా మాజ్యాంజనాభ్యంజనం।
శాఖావేతసమాలికా జలపుట స్తంబం నవం చౌషధీః
సంపాతోచిత భాజనం ప్రతిఫలం స్యా ద్వారుణం సృక్స్రువం॥ ౨॥
ఏతాన్యాదాయ గచ్ఛేయు స్తతో జ్ఞాతిజనై స్సహ।
జలాంతికేత్తు తే సర్వే జ్ఞాతయ స్తత్క నీయసః॥ ౩॥

౧౭౬ అథ పైతృమేధీయకారికాః.

,, వాపయిత్వాతు కేశాది స్నాత్వాధ్వర్యు పురస్సరాః।
విప్రా న్ప్రణమ్య గోత్రస్య శర్మణ స్తస్య తృప్తయే॥ ౪॥
,, దాయాదా దత్త యూయం మే ధర్మోదక మితీరయేత్।
తేభ్యో దద్యా త్తిలా న్దర్భాన్ తేచ దద్యు ర్జలాంజలీన్॥ ౫॥
,, శిలాం విసృజ్యాథ జలే పిండం దద్యాచ్చ పూర్వవత్।
తిలకల్కాదినా చాత్ర స్నాత్వాధ్వర్యు పురస్సరాః॥ ౬॥
,, గ్రామశ్మశానయో ర్మధ్యే స్థండిలం కల్పయేచ్చ వై।
లౌకికాగ్నిం నిధాయాథ దర్భైః ప్రాగుదగ్రకైః॥ ౭॥
,, పరిస్తీర్యోత్తరేణాగ్నిం దర్భాన్ సంస్తీర్య తేషుచ।
ద్వంద్వం న్యంచి తు పాత్రాణి ప్రయునక్తి యథాక్రమం॥ ౮
,, స్రుక్స్రువౌ మూలబిలకౌ ప్రోక్షణీ మాజ్యభాజనం।
కృత్వా పవిత్రసంస్కారం సంస్కృత్య ప్రోక్షణీ స్తతః॥ ౯॥
,, ఆజ్యం నిరుప్య సంస్కృత్య గృహ్యాతంత్రవిధానతః।
తథా దర్వ్యం చ సంస్కృత్య పశ్చా దగ్నే స్తృణేష్వథ॥ ౧
,, ప్రాగగ్నే రనడు చ్చర్మ లోహితో త్తర లోమకం।
ఆరోహ తేత్యథారుహ్య తత్ర వేతసమాలినః॥ ౧౧॥
,, జ్ఞాతయో వృద్ధపురుషాః యథా దక్షిణతః స్థితాః।
స్త్రీకాంతాశ్చ యథాహాని త్యానుపూర్వ్యాన్ ప్రకల్పయేత్॥
,, చతుర్గృహీత్వా స్రుచ్యాజ్యం నహితే అగ్న ఇత్యృచా।
హుత్వాగ్నౌ పునరప్యేవ మపన శ్శోశుచ దఘమితి॥ ౧౩॥
,, అథస్రువాహుతీర్ హుత్వా దశభి శ్చాపనాదిభిః।
ఆనీయ పాత్ర్యాం సంపాతం హుత్వాహుత్వా సుచిరం స్రువ
,, ప్రహృత్యోభయ మత్రాగ్నౌ లోహితేఽనడుహి స్థితః।
భవే దుత్తరతో వహ్నేః ప్రాఙ్ముఖా స్సర్వ ఏవ తే॥ ౧౫॥
,, అన్వారభంతేఽనడ్వాహం ఇతి మంత్రేణ బాంధవాః।
ఇమే జీవా ఇతి ప్రాచీం గచ్ఛం త్యనడుహా సహ॥ ౧౬॥
,, సస్త్రీకాః ప్రాంచ ఏవైతే అధ్వర్యుః పృష్ఠత స్తతః।
వేతస్యా శాఖయైతేషా మవకాభి శ్చ తత్పదం॥ ౧౭॥
,, సంమార్జయ న్నధో గచ్ఛే న్మృత్యోః పద మితిఋచా।

Scanned with CamScanner

శాఖాం నిరస్య స్పృష్ట్వాప స్తేషాం దక్షిణతః స్థితః॥ ౧౯॥
,, జీవతాంచ మృతానాం చ పరిధాన మితి స్మరన్।
అశ్మానం పరిధిం కుర్యా దిమం జీవేభ్య ఇత్యృచా॥ ౨౦॥
,, ఇమా నారీ రితి ప్రోచ్య సంపాతం త్ర్యంజలీషుతు।
ఆనయత్యథ సర్వా స్తా విమృజ్యంతే ముఖాని వై॥
,, అధ్వర్యు శ్చాంజనేనాంక్తే యదాంజన మితి ఋచా।
తత్రైవ నిఖనేత్ స్తంబ మూషధిస్థాపితాని వై॥ ౨౨॥
,, ప్రత్యేత్యాథ గృహం తత్ర దేశ ఉత్తరపూర్వకే।
స్థండిలేగ్ని ప్రతిష్ఠాది కృత్వాజ్యాంత మశేషతః॥ ౨౩॥
,, అనులోమకృతాయాంచ స్రుచ్యాజ్యం చ చతుర్గృహం।
గృహీత్వా జుహుయా త్తస్మి న్నానందాయేతి మంత్రతః॥
,, జుహుయా త్పునరస్యేవం నవై తత్రేతి మంత్రతః।
ప్రహృత్యోభయ మత్రాగ్నౌ స్రుక్స్రువౌ చాజ్యధానికం॥ ౨౪॥
,, మాంసం ఖాదే దజోసీతి యవోసీతి యవోదనం।
పరిషేకం తతః కృత్వా జ్ఞాతిభి స్సహ భోజయేత్॥ ౨౫॥
ఇతిదశాహకారికాః.

అథవృషోత్సర్జనకారికాః.

,, ప్రేతస్యైకాదశాహేతు యస్య నోత్సృజతే వృషః।
పిశాచత్వం ధ్రువం తస్య దత్తైః శ్రాద్ధశతై, రపి॥ ౧॥
,, పతిపుత్రవతీ నారీ మ్రియేత హ్యుభయా గ్రతః।
వృషం నైవోత్సృజే త్పుత్రో యావత్పితరి జీవతి॥ ౨॥
,, పితురూర్ధ్వం విధి స్సమ్య కృత్వా, మాతుశ్చ పుత్రకః।
వృష ముత్సృజ్య పశ్చా త్తు, పిత్రా సహ సపిండయేత్॥ 3॥
,, పుత్రహీనా తు యా నారీ, భర్తు రగ్రే మృతిం గతా।
వృషోత్సర్గం నకర్తవ్యం ఏకాదశా ర్దియతే తదా॥ ౪॥
,, ప్రేతార్థే తు వృషోత్సర్గే ఏకోద్దిష్టవిధానతః।
స్వర్గకామో వృషోత్సర్గే నాందీముఖవిధానతః॥ ౫॥

Scanned with CamScanner

అథ పైతృమేధీయకారికాః.

,, పతిపుత్రవతీ నారీ మ్రియతే చోభయాగ్రతః।
వృషం నైవోత్సృజేత్పుత్ర ఇతి యత్తదసాంప్రతం॥ ౬॥
,, యా నారీ భర్తృతనయయో రగ్రే చ ప్రమృతిం గతా।
తస్యా అపి వృషోత్సర్గః కర్తవ్య స్తు యథావిధి॥ ౭॥
,, పితు రగ్రే మృతా మాతా సుత స్తత్ర కథం భవేత్।
వృష ముత్సృజ్య తన్మాతుః పిశాచత్వవిముక్తయే॥ ౮॥
,, వృషోత్సర్గం తు కుర్వీత పరస్తా దుక్తకాలికం।
పుత్రా దన్యో యథా తస్యాః శ్రాద్ధకర్తా భవేద్యది॥ ౯॥
,, తథైవవృషముత్సృజ్య పశ్చాచ్ఛ్రాద్ధం సమాచరేత్।
అసమర్థస్సమర్థో వా వృషాభావే కథంభవేత్॥ ౧౦॥
,, గోష్ఠా ద్గృహం వృషం నీత్వా ముద్గాన్నంభక్షయే త్తతః।
శుక్రమూఢాదిదోషేపి కుర్యా దేకాదశేహని॥ ౧౧॥
,, ప్రేతకార్యవృషోత్సర్గే మూఢదోషో న విద్యతే।
ఏకాదశాహా దన్యత్ర ప్రోక్తకాలే తు యత్నతః॥ ౧౨॥
,, వృషోత్సర్గే కృతే శుక్ర మూఢబాల్యాదిదోషకృత్।
ఏకాదశేహ్ని సంకల్ప్య త్వాచరే దపసవ్యతః॥ ౧౩॥
,, ప్రేతత్వస్య విముక్త్యర్థం కర్మణా వృష ముత్సృజేత్।
లౌకికాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య స్వగృహ్యోక్తవిధానతః॥ ౧౪॥
,, శ్రపయిత్వా చరుం తత్ర కృత్వా చాగ్నిముఖాంతకం।
మయోభూ రనువాకేన హుత్వా ఽన్నేన దశాహుతీః॥ ౧౫॥
హుతాభిఘారణం కృత్వా హుత్వాస్విష్టకృదాహుతిం।
జయాదిపరిషేకాంతం కృత్వాగ్నేః పూర్వవచ్చవై॥ ౧౬॥
,, అలంకృత్య యథాలింగం చోపదిష్వథ పిండకైః।
సమభ్యర్చ్య యథాలింగం ప్రభాజేతిచ గోయుగం॥ ౧౭॥
,, ఏతం యువాన మిత్యేతై రుపస్థాయ జయం నవా।
శుభావసోశ్చ తం ద్వంద్వం కారయిత్వా ప్రదక్షిణం॥ ౧౮॥
,, ప్రాఙ్ముఖం వృషముత్సృజ్య కుర్యాత్పుణ్యాహవాచనం।
ప్రేతార్థేతు వృషోత్సర్గే వృద్ధిశ్రాద్ధం ప్రదీయతే॥ ౧౯॥
వృద్ధిశ్రాద్ధం కుర్యాత్
,, పార్శ్వయో శ్చక్రశూలే వా లాంఛనం కారయే త్తతః।

లోమత్వగ్గ్రాహజనితదోషనివారణాయచ॥ ౨౦॥
బ్రాహ్మణాన్ భోజయే దష్టౌ ఏకోద్దిష్టవిధానతః।

స్మృత్యంతరే :—

కార్తిక్యాం వాథ చైత్ర్యాం వా వృషోత్సర్గః ప్రయత్నతః॥ ౨౧॥
కర్తవ్య స్త్వథ రేవత్యాం త్రిభి ర్వర్ణై ర్ద్విజాతిభిః॥
ఆశ్వయుక్పూర్ణమాస్యాం చ తథా వైశాఖ ఏవచ।
కృత్తికా యోగకార్తిక్యాం ఇందర్క గ్రహణే తథా॥
మేషసంక్రమణేచైవ తులాసంక్రమణేఽపిచ।
కర్కటేచైన మకరె సంక్రాంతే చ మృతేహని॥
ఆషాఢ్యా మపి యత్నేన పితృభ్యో వృష ముత్సృజేత్॥
తథాచ బోధాయనః:—ఏకహాయనో ద్విహాయనో త్రిహాయనో,
ఉత్సృష్టవ్యో వృషఇతి॥
జమదగ్నిః:—ఉపోషితః పౌర్ణమాస్య మాజ్యాంతికచరుం తథా।
మయోభూరితిహుత్వాచ, జయాది ప్రతిపద్యతే॥
ప్రభ్రాజమానానా మితి జపేదగ్ని సమీపతః।
తతోఽగ్ఛతె గోమిధునె ప్రాచీం వృషభ ముత్సృజేత్॥
ఏతై ర్యవాన మిత్యేతైః మంత్రైః పంచభి రంతతః।
అగ్నేః పూర్వదిశ్యస్యే త్యనువాకం సకృజ్జపేత్॥
వర్ణస్తు త్వామః కపిల్లో బ్రాహ్మణస్య ప్రశస్యతే।
శ్వేతోర క్తశ్చ పుష్ప శ్చ గౌరః పాటల ఏవచ॥
స్నిగ్ధరక్తేన వర్ణేన క్షత్రియస్య ప్రశస్యతె।
పయః పీతేన వైశ్యస్య కృష్ణేనత్వంత జన్మనః॥
చత్వారో వర్ణకా భద్రాః యథాసంభవ మేవవా।
వివాహే చైకవత్సశ్చ వృషభ శ్చ భవె త్తథా॥
కర్తు శ్చ స్వామిన స్వర్గె చతుర్వత్సర ముత్సృజేత్।
యావంత శ్చైవ రోమాణి భవ న్తి వృషవత్సయోః॥
తావద్వర్ష సహస్రాణి స్వర్గలోకే మహీయతే।
ఏష్టవ్యా బహవః పుత్రా యద్యేకోపి గయాం వ్రజేత్॥

Scanned with CamScanner

అథ పైతృమేధికకారికాః.

,, యజేద్వాశ్వమేధం వా నీలం వా వృష ముత్సృజేత్ ।
లోహితో యస్తు వర్ణేన లాంగూలం వృషణో ఖురాః॥
,, కరుణ శ్శ్వేత ప్రశ్వేతో నసిలో వృష ఉచ్యతే ॥

ఇతి వృషోత్సర్జన కారికాః.

అనుగమన కారికాః.

శ్లో॥ అగ్నిశ్చరు స్తథా హోమాస్తు ఉపస్థానం తథైవచ।
సర్వదేవ హి కర్తవ్య వినా పిండం తిలోదకం॥ ౧॥
,, ఉత్తరీయం శిలాపాత్రం అగ్నిశ్శ్రవణం తథా చరుః।
ఏకమేవ భవే త్కర్తా దంపత్యో ర్సమయాయినోః॥ ౨॥
,, ఏకశ్శైతే జలం దద్యా త్పిండాం శ్చైకోదనాద్వయోః।
సహాస్థలాని సంచిత్య శ్రాద్ధంకుర్యా త్పృథక్పృథక్॥ ౩॥
,, భర్త్రాం ప్రత్యనుయానేతు పృథక్పిండం తిలోదకం।
దద్యా త్తిలాంజలీనాంతు దానమేకం శిలాగతం॥ ౪॥

ఏకశిలాయాం పృథక్తిలోదకం కుర్యాత్। ఏకస్మిన్పాత్రే అన్నాదికం పక్త్వా। ఏకస్మిన్దేశే పృథక్పిండదానం కుర్యాత్॥ అస్థిసంచయహోమ ముభయో స్సకృత్కుర్యాత్। అస్థిసంచయనమంత్రావృత్తిః పృథక్పృథక్। ఉత్తిష్ఠాత ఇత్యాది దశాహ హవన ముభయో స్సకృదేః వృషోత్సర్జనాది క్రమేణ ఏకకాలే ఉభయోః। పృథగేవాస్థి సంచయన హోమః। దశాహ హవనం సకృత్। వృషోత్సర్జన హోమాది పిండం శ్రాద్ధం పృథక్పృథక్। తత్ర పిత్రోః గోత్రయోః శర్మణోః ప్రేతయో రితిసంకల్పే విశేషః॥ భ్రాతుః భ్రాతృభార్యాయాః; పితృవ్యస్య పితృవ్యభార్యాయాశ్చేతి సంకల్పవిశేషః॥

శ్లో॥ కీకసానాంతు సంస్కారః పృథగేవ తయోర్మతః।
మిళితానాంతు సంస్కారో న్యాయసిద్ధోపి నోమతః॥ ౫॥

సపిండీకరణం పూర్వం పితుః కృత్వా పశ్చాన్మాతు స్సపిండీకరణం కుర్యాత్। తద్భర్తృ తత్పితృ వర్గై ర్మాతుః పితామహ్యాదిభి స్సహ సపిండీకరణం కుర్యాత్। భర్త్రైక్యేన పత్న్యా స్సాపిండ్యమితి కేచిత్।
ర్తృతత్పిత్రాదిభిః కుర్యాత్॥

272

౧౮-౨

అథ పైతృమేధీయకారికాః.

,, ఏకచితాయాం సమారూఢౌ దంపతీ నిధనం గతౌ।
తయోః శ్రాద్ధం పృథక్కుర్యా దేకస్మిన్నాలపవతు॥ ౧౬॥
,, పృథక్పాకేన వై శ్రాద్ధం పిత్రోరపి పృథక్పృథక్।
వైశ్వదేవాదికం సర్వం పృథగేవ విధీయతే॥ ౧౭॥
,, ఏకకాలమృతా భార్యా భర్తాచ యదిచే ద్ద్వయోః।
తంత్రేణ దహనంకృత్వా పిండం శ్రాద్ధం పృథక్పృథక్॥ ౧౮॥
,, పూర్వం మృతస్య దాహాత్ప్రాగితర శ్చే త్ప్రమీయతే।
దాహాంత మేకకాలత్వ మితి యాజ్ఞికసమ్మతం॥ ౧౯॥
తస్మిన్నర్థే త్రికాండిస్మృతౌ :—
,, భర్తృదాహాత్తు ప్రాక్పత్నీ మ్రియేతయదిదైవతః।
పత్న్యాం వా ప్రాక్ప్రమీతాయాం దాహాదర్వాక్పతిర్మృతః॥
,, తత్ర తంత్రేణదాహస్స్యా న్మంత్రేషు ద్విత్వమూహయేత్॥ ౨౦॥
,, బలాద్వా ప్రేరితా వాపి బలవత్యారుషా తథా।
రజస్వలా గర్భిణీచ నవిశేచ్చ హుతాశనం॥ ౨౧॥
,, స్వైరిణీనాం గర్భిణీనాం పతితానాం చ యోషితాం।
నాస్తి పత్యాఽగ్నిసంవేశః పతితా హి తథాప్యథా॥ ౨౨॥

ఇత్యనుగమనకారికాః.

10/2/18

ఆద్యాదిశ్రాద్ధకాల విచారః.

శ్లో॥ అబ్రాహ్మణంభోజయేదాద్యే హోతవ్యమనలేథవా।
పునశ్చభోజయే ద్విప్రం ద్విరావృత్తి ర్భవేదితి॥
తిథిపర్వణి :—
,, శ్లో॥ ఆద్యమేకాదశేహ్నిస్యా దూనంవాద్వాదశేహని। 12 వరోజు.
నోచేనాసత్రితీయాంశే (?) విషమేమ్యూనమాచరేత్॥ ౧॥
,, తత్తన్మాసత్రితీయాంశే శేషమూనత్రయంతథా।
కుర్యాత్త్రైపక్షికంశ్రాద్ధం త్రైపక్షే విషమేహని॥ ౨॥
అపరోవిశేషః :— 180 రోజు
త్రిపక్షేద్వాదశేపక్షే చతుర్వింశతిపక్షకే॥ * 360 రోజు
పక్షత్రిపక్షకేచైవ ఆదిమధ్యాంతపంచకే॥ ౩॥ *

13-25

శ్లో॥ పితామహాదిసంయుక్తం మంత్రం మంత్రాదిషూహయేత్।
అన్యత్ర పితృశబ్దోయం పితృసామాన్యవాచకః॥ ౯॥

,, పత్న్యా జీవతి సంసర్గ స్త్రీపిండేషు స్త్రీయాభవేత్।
మృతేభర్తరి పత్న్యైవ సర్వత్రైవం వినిర్ణయః॥

గోబిలః:— భర్త్రాపత్న్యా స్తథైవహి, సాపత్న్యః సపత్న్యా వా న భేదఇతి॥ ఏవంచసతి ఆబ్దికాదౌ శ్వశ్ర్వాదిభిస్సహ శ్రాద్ధంకుర్యాత్।

,, కృతే పిత్రాది సాపింద్యే మాతృశ్రాద్ధం పృథగ్విధా।
ఆబ్దికాదౌ తదామాతుః పితామహ్యాదిభిః క్రమాత్॥

శ్లో॥ పతివ్రతా స్యత్ర దినే నుగచ్ఛే ద్యాస్త్రీ చితిం ప్రత్యధిరోహణేన। దశాహాంతో భర్తు రఘస్య శుద్ధి శ్శ్రాద్ధద్వయం స్యాత్పృథగేవకాలె॥ కించ।

శ్లో॥ పూర్వేద్యుః ప్రమృతం పతిం పరదినె యాస్త్రీ శ్మశానంగతా।
తస్యా స్తత్పతివాసరం తదఖిలం దాహం దశాహంసకృత్।

,, సాస్త్రీతు పృథగేవ భావిసలిలం పిండం వృషోత్సర్జనం।
సాపింద్యం పరతోనుమాసిక విధిం కుర్యా న్మృతాహే సుధీః॥

,, పరేహని యదా మాతా భర్త్రాసహ మృతాభవేత్।
పితు శ్శ్రాద్ధదినే తస్యా శ్శ్రాద్ధం కుర్యాత్పృథక్పృథక్॥ ౧౦॥

,, కించ:—మృతే భర్తరి పూర్వేద్యుః పరేద్యు ర్యానుగచ్ఛతి।
తస్యాః పత్న్యైవ శ్రాద్ధం స్యాన్మృతాహస్తు యథావిధి॥ ౧౧॥

,, ప్రథమేహని యః కర్తా అస్థిసంచయనం సకృత్।
మాసికాని పృథక్కుర్యా ద్వృషభోత్సర్జనం తథా॥ ౧౨॥

,, మంత్రాశ్చ హోమా శ్చరు రగ్నికార్యం
దశాహ తంత్రం సకృదస్థికర్మ।
దానాదిపిండోదకమాసికాది
కార్యం పృథక్స్యా దనుయాన పత్న్యాః॥ ౧౩॥

,, నగ్నశ్రాద్ధం నవశ్రాద్ధం ఏకాదశ్యాం సపిండనం।
అస్థిసంచయనం కుర్యా ద్భర్తు ర్దివసకర్మణి॥ ౧౪॥

,, సర్వమేకదినే కార్యం దంపత్యో స్సహమారణే।
దినాంతరే కృతే మోహా త్పైతృత్వం నవిముంచతి॥ ౧౫॥

Scanned with CamScanner

అనుగమనకారికాః.

౧౮-౩

,, త్రైపక్షికో గమాన్మాసికోనాబ్దికాని చ యథాచరేత్। — (margin: ... కాలము చే...)
ఏతేషామనుక్తకాలేతు నపునఃకరణంస్మృతమ్॥ ౪॥ *

విశ్వాదర్శే షోడశశ్రాద్ధకాలాః.

,, మాసేమాస్యం యదేకాదశసమృతదినే షాద్యమేకాదశేహ్ని
మాస్యూనాబ్దే యత్తదర్ధే తదపితదపరం ద్వాదశాహేత్రిపక్షే।
యతి స్తత్సర్వమూర్ధ్వాగుపరియది సపిండీకృతే పార్వణం స్యా
చ్ఛ్రాద్ధం శ్రాద్ధే వా తదరభ్యుదయ ఇవపరే ద్వాదశాహే త్రిపక్షే॥ ౫॥
,, తదాపకృష్యరుద్రాహే శ్రాద్ధాన్యేతాని షోడశ।
తాన్యేవ తు పునఃకర్తా తదాపిత్రోః స్వస్వకాలే త్రిపంచచ॥ ౬॥ (margin: పార్వణం విశ్వే 3 పిండాలు)
,, శ్రాద్ధానిపార్వణాన్యేవ భాగితాదీనాం న పార్వణం॥ ౭॥ *

అథ సపిండీకరణకారికాః.

సపిండీకరణకాలమాహ:—

,, ద్వాదశాహే సపిండాఖ్యం ముఖ్యం కలియుగే స్మృతం। *
తదప్యేకాదశేహ్ని స్యాత్త్వరతో విఘ్నసంభవాత్ ॥ ౧॥ (margin: 18-2...)
,, గయాశ్రాద్ధచికీర్షాయాం కుర్యాత్ తత్కర్తృ స్సపిండనం।
సపిండీకరణస్యేత్థం కాలాః ప్రోక్తాశ్చతుర్దశ॥ ౨॥
,, ఏకాదశే ద్వాదశేహ్ని త్రయోదశ దినేతథా।
త్రిపక్షే వా త్రిమాసే వా షష్ఠే చైకాదశేపివా ॥౩॥
,, వత్సరాంతేపి వా కుర్యాత్ త్రయోదశదినేపి వా।
వృద్ధిపూర్వదినే చేతి దశకాలాస్సపిండనే॥ ౪॥
,, ఏకాదశేహ్ని కుర్వాణః పూర్వాహ్ణేచ సమాచరేత్।
అపరాహ్ణేచ సాపిండ్యం కుర్యాదిత్యాహ శాండిలః॥ ౫॥
,, విభక్తో వాఽవిభక్తో వా మాతాపిత్రోస్సపిండనం।
కథంచిదనుజః కుర్యాదభావే కుర్యాత్తదగ్రజః॥ ౬॥
,, పుత్రకృత్రిమాద్యస్య సాపిండ్యం నియోగాద్యస్యకారితం।
ద్వితీయం తత్పునఃకుర్యాత్ కృత్రిమప్రాప్తే స్వయంసుతః॥ ౭॥
,, యదీయనకృతే శ్రాద్ధే ప్రేతశబ్దం విహాయచ।
జ్యేష్ఠపుత్రేణ కర్తవ్యం సపిండీకరణం పునః॥ ౮॥

274

అథ పైతృమేధీయకారికాః.

,, యస్సపిండీకృతం జంతుం ప్రేతశబ్దేన యోజయేత్॥
అసౌవిఘ్నఘ్నో భవతి పితృహా చోపజాయతే॥ ౯॥
,, సపిండీకరణేన్మృత్తే పిత్రోశ్శృత్వామృతిం సుతః।
ఆదశాహాత్తస్య నామ్నాదద్యాత్తత్ర తిలాంజలీన్॥
,, పిత్రోర్దాహాదికం కర్మకృత్వా దేశాంతరే సుతః।
సపిండీకరణం కుర్యాత్ షోడశంతు పునః పునః॥ ౧౧॥
,, దేశాంతరస్థౌ పితరౌ మృతౌ చే దనుజస్తు కుర్యాదఖిలంచ పైతృకం
దాహం వినాతానిపునశ్చ సర్వం, జ్యేష్ఠస్తు కుర్యాదనుజేపపిండ

14-03-19

యతిమృతివిషయేకారికాకారః.

శ్లో॥ యతీనాంప్రేతసంస్కారవిధిం వక్ష్యే యథావిధి।
స్నాత్వాగృహస్థశ్శుద్ధాత్మా చేమం మే గంగ ఇత్యృచా॥ ౧॥
,, అంతస్తీర్థజలేస్నాత్వా గంధపుష్పైరలంకృతః
శిక్యేనిధాయతంప్రేతం ఘర్యాదిధ్వనిభిస్సదా॥ ౨॥
,, గ్రామంప్రదక్షిణీకృత్య ప్రాచీంవాదిశముత్తరాం॥
గత్వాశుద్ధజలేస్నాత్వా ప్రణవేనాంభసాస్థలం॥ 3॥
,, ప్రోక్ష్యదండప్రమాణంతు ఖాత్వాగర్తంప్రయత్నతః।
ప్రణవేనైవతంగర్తం ప్రోక్షయేత్సప్తసంఖ్యయా॥ ౪॥
,, దక్షిణాగ్రాన్కుశాంశ్చైవప్రస్తరేవదరేహకం (?)।
ఆవిశ్యకంతం ప్రక్షాళ్యయథా మలవిమోచనం॥ ౫॥
,, పునః పురుషసూక్తేన స్నాపయిత్వాzవటంతతః।
ప్రణవేనద్వ్యష్టవారం ప్రోక్షయేదథసర్వతః॥ ౬॥
,, విష్ణోర్హవ్యం రక్షస్వేతి యజుషాప్రణవేనచ।
గర్తే దేహం తు నిక్షిప్య చేదంవిష్ణుర్విచక్రమే॥ ౭॥
,, ఇతిమంత్రేణ దండంచ దద్యాద్దక్షిణహస్తకే।
హృదయోహంసశ్శుచిష దితిమంత్రంజపేదథ॥ ౮॥
,, దండంభిత్వాతుతద్ధస్తే ప్రణవేనైవదాహయేత్।
మూర్ధానంభూర్భువస్సువరితి మంత్రేణభేదయేత్॥ ౯॥

Scanned with CamScanner

,, గర్తంపురుషమాత్రేన లవణైఃపూరయేత్తథా।
సృగాలాదిసురక్షార్థం సమ్యగ్గర్తంప్రపూరయేత్॥ ౧౦॥

,, అగ్నినాగ్నిస్సపృథివీహోతా ద్వాభ్యామవేక్షయేత్।
లోష్టబుద్ధింపరిత్యజ్య స్నాత్వాగచ్ఛేద్గృహంతతః॥ ౧౧॥

,, సర్వకర్మనివృత్తస్య ధ్యానయోగరతస్యచ।
నతస్య దహనంకార్యం నచపిండోదకక్రియా॥ ౧౨॥

,, తతోగ్రామాభివృద్ధ్యర్థం బ్రాహ్మణాన్భోజయేదితి।
శౌనకోభగవానాహ స్వస్తితస్యతతఃపరం॥ ౧౩॥

,, ఏకోద్దిష్టజలంపిండ మాశౌచ ప్రేతసత్క్రియా।
నకుర్యాత్పార్వణాదన్య త్ప్రేతత్వాభావహేతుతః॥ ౧౪॥

,, త్రిదండగ్రహణాదేవ ప్రేతత్వం నైవజాయతే।
ఏకదండయతీనాంతు నాస్తితికిమువక్ష్యతే॥ ౧౫॥

,, సన్న్యాసాద్బ్రాహ్మణస్థానే వైరాగ్యాత్ప్రకృతాలయం।
ఇతిశ్రుతేర్హిసిద్ధత్వా దత్రపార్వణశుద్ధితః॥ ౧౬॥

,, ఉచ్యతేచమృతాహాది పుత్రస్యైవనకస్యచిత్।
సన్నికృష్టాయతేఃపుత్రా యదిస్వపితృమారణే॥ ౧౭॥

,, శ్రుత్వాతువచనంస్నాత్వా శుద్ధాత్మాయతిసత్క్రియామ్।
కృత్వాహ్యనంతరంశుక్ల ద్వాదశ్యాం విత్తరూపతః॥ ౧౮॥

,, నారాయణబలింకృత్వా పూర్ణేసంవత్సరేపునః।
మృతాహదివసే వైశ్వదేవపూర్వంతుపారణం॥ ౧౯॥

,, కుర్యాత్పూర్వాశ్రమేతస్య పితుర్గోత్రస్యనామచ।
ప్రోచ్యదర్శాదికంశ్రాద్ధ మేవమేవసమాచరేత్॥ ౨౦॥

,, అర్ఘోయమీరితస్తస్మాత్సద్భిస్సర్వార్థదర్శనం।
అసన్నికృష్టశ్చేచ్ఛ్రుత్వా సిద్ధివార్తాంసుతః పితుః॥ ౨౧॥

,, స్నాత్వావసనపూర్వంతు శుక్లాయాంతువదంతియే।
తేదశమ్యామేవకుర్యా న్నారాయణబలింసుతః॥ ౨౨॥

,, పార్వణంసిద్ధిదివసే కుర్యాదజ్ఞాతమేవచేత్।
పార్వణంమార్గశీర్షేషు ద్వాదశ్యాం శుక్లపక్షకే॥ ౨౩॥

Scanned with CamScanner

అథ పైతృమేధీయకారికాః

,, అజ్ఞాతస్యైవమేవేతి నిర్ణీతాన్యోసుహృద్భిః।
ఇతిదుర్మరణంయస్య యతేఃప్రోక్తం ప్రమాదతః॥ ౨౪॥
,, పిండంతస్యైవదద్యాద్ధి నదద్యాదితరస్యతు।
ఉచ్ఛిష్టసన్నిధౌతత్ర దర్భానాస్తీర్య భూతలే॥ ౨౫॥
,, భూర్భువస్సువరోమితిచోక్త్వాచ పిండందద్యాత్స్వచక్షుణః।
నామభిర్ద్వాదశభిర్విష్ణోః బ్రాహ్మణాన్ ద్వాదశార్చయేత్॥ ౨౬॥
,, భోజయిత్వాయథాశక్తి వస్త్రాలంకారదక్షిణాః।
దద్యాదనంతరంతాంస్తు ప్రణిపత్యక్షమాపయేత్॥ ౨౭॥
,, నారాయణబలిస్తుస్యాద్దష్టోత్తరశతం పునః।
పాయసేనవ్యాహృతిభిర్హుత్వాత్వాజ్యేనాం ప్రయత్నతః॥ ౨౮॥
,, విష్ణోఃకుర్యాద్విష్ణవేథ పాయసేన నివేదయేత్।
ఏకోద్దిష్టం న కుర్వీత సన్న్యస్తానాం కదాచన॥ ౨౯॥
,, అహన్యేకాదశేప్రాప్తే పార్వణంతు విధీయతే।
సపిండీకరణం తేషాం నకర్తవ్యం సుతాదిభిః॥ ౩౦॥
దండసంగ్రహణాదేవ ప్రేతత్వం నైవజాయతే॥

సమాప్తాః కారికాః.

---

౧. మలమాసె సంవత్సర విమోకవిచారః.

శ్లో॥ యస్మిన్వృథాధికోవర్షే మాసష్షష్టి దినాత్మకః।
తత్రచైవాధికశ్చేద్వా మాసద్వయ ముదీరితం॥
ఏతేన నిరూపితోర్ధ మలమాసః ఇతి యదుక్తం తదస్మాకమపి ష్టమేవ; అధిమాసోఽస్తి వానవేతి సందేహాభావాత్, అపిచ॥
శ్లో॥ అసంక్రాంతి మాసోఽధిమాస స్స్ఫుటస్స్యా
ద్విసంక్రాంతి మాసః క్షయాఖ్యః కదాచిత్।
క్షయః కార్తికాదిత్రయె నాన్యథాస్యా
త్తదావర్షమధ్యే ఽధిమాసద్వయంచ। ఏతేన కార్తికా
న్మలమాసోత్పత్తిరితిచ। తదపీష్టమేవ
శ్లో॥ మలిమ్లుచేమాసి మృతస్య పుంస స్త్రయోదశేపి ప్రథమాబ్దికం

స్యాత్। మధ్యేధిమాసస్య మృతస్య తద్వ దంత్యేధికె ద్వాదశమాసపవ॥
త్రయోదశాహే ఇతికే చిత్పఠంతి।

ఏతేన మధ్యేధిమాస విషయె, త్రయోదశె మాసిక కర్తవ్య మాబ్దికమితి అబ్దికాద్వత్సరం విమోకాభావాప్తి రితిచ యదుక్తం తదత్యంత శ్లోకతాత్పర్య జ్ఞానాభావమూలకం;తథాహి:-శ్లో కేత్రయోదశెపీత్యనేన అపిశబ్ద స్స్వారస్యాత్, ద్వాదశె మాస్యూనాబ్దికాదిత్రయ మపికృత్వా పునస్త్రయోదశేపి, ప్రథమాబ్దిక మాత్రస్యైవ కర్తవ్యత్వేన విహితత్వాత్, అన్యథాకరణే॥

శ్లో॥ గర్భే వార్ధుషికేభృత్యే ప్రేతకర్మణిమాసికే।
సపిండీకరణే నిత్యే నాధిమాసంవిసర్జయేత్॥

ఇత్యాదిశ్లోకానాం మాసికాద్యపరిహరణీయత్వోక్తానామనర్థకత్వం స్యాత్।ఏకస్యైవ మాసికస్య ద్వయోరపి కర్తవ్యత్వేన, చరితార్థత్వాత్, నానర్థక్యమితిచేత్, తత్రాపిమాససంఖ్యా పరిహారస్యప్రతీయమానత్వాత్, లోకేగర్భాదివిషయే మాసస్యఅపరిహార్యత్వం సర్వైరప్యంగీకృతత్వాత్,తస్మాత్ ద్వాదశేమాస్యూనాబ్దికాదిత్రయంకృత్వా త్రయోదశేమాసి ప్రథమాబ్దికం పునః కరణీయమితిశాస్త్రసిద్ధాంతః॥

శ్లో కేత్రయోదశే పీత్యత్రత్రయోదశాహఇతి అహశ్శబ్ద కల్పనేపిత్రయోదశాహే ప్రథమాబ్దికస్య కర్తవ్యత్వేన స్మృత్యాదా విహితత్వాత్, లోకేహి యత్రకుత్రాపి, యేనకేనాపి, అనాదరణీయత్వేన తత్పారస్యాపి సర్వేషామనాదరణీయత్వం సిద్ధం. అనేనైవ పాఠబలేన, త్రయోదశాహ ఏవవిహిత మితిచేత్,నత్సరాంతేతు కర్తవ్య మిత్యాది నావత్సరాంతేకర్తవ్యతయావిహితానాం స్మృతీనామప్రామాణ్యం స్యాత్,తస్మాదహశ్శబ్దకల్పనేనాపీష్టసిద్ధిర్నాస్త్యేవ। అబ్దికాద్వత్సరవిమోకాభావాప్తి రిత్యత్ర, అబ్దికాదితి పంచమ్యాః,పరత్వం వా పూర్వత్వం వా? పరత్వంచే త్సర్వేషామపీష్టమేవ, పూర్వత్వంచే త్సర్వేషామప్యనాదరణీయత్వమేవ, కుతఇత్యుక్తే,

శ్లో॥ ఊనాబ్దికాత్పరంచైవ అబ్దికాత్పూర్వవాసరే।
సంవత్సరవిమోకస్య తిథిశూన్యాసదోషభాగితి॥

అథ పైతృమేధికే విశేషాః.

,, తిథిద్వయేతుసంప్రాప్తే విమోకంప్రథమాబ్దికం।
తస్మిన్నేవదినేకుర్యాత్పూర్వాహ్ణే చాపరాహ్ణికే॥

ఇత్యాదినా ఆబ్దికాత్పూర్వమేవ తస్యవిహితత్వాత్, ప్రకృతశ్లో
లిమ్లుచేమాసీతిశ్లోకే, ఆబ్దికాత్పరత్వ పూర్వత్వయోర్వా వత్సరవిమోకా
భావాభావయోర్వా అవిహితత్వేన అప్రతీతేః।తస్యా భావోక్తిరసిద్ధా

శ్లో॥ వాసచ్చేవాధికేమాసి మృతస్య ప్రథమాబ్దికం । మధ్యేధికేపితౄ
తాస్య తత్కుర్యాన్మాసిత్రయోదశే। ఏతేనపూర్వోక్తం సిద్ధాంతిత ఇ
యదుక్తం తదపిత్రయోదశేమాసి ప్రథమాబ్దికస్య కరణత్వేనేష్టాపత్తే
పూర్వోక్తంసిద్ధాంతితమిత్యుక్తిః పరాస్తా భవతి॥

శ్లో॥ పిండహీనమసంక్రాంతే సంక్రాంతే పిండసంయుతం। శ్రాద్ధ
యం ప్రకుర్వీత మాసయోరుభయోరపి। అంత్యేధికవిషయే కేషాం
త్పక్షఇతి। ఇతియదుక్తం తదప్యనాదరణీయం॥

శ్లో॥ కేషాం చిత్పక్షఇత్యస్యాప్రతీతేః । అనుక్తమపీతరస్మృతౌ
నిర్ణేతుంశక్యతఇతిచేత్ తథావిధి స్మృత్యభావాత్ । శ్లోకస్యసామా
ప్రత్యాబ్దిక విషయత్వకల్పనేన చరితార్థత్వాత్। తథాచమలమాసేపిం
హీనం। శుద్ధమాసేపిండసహితం చేతిసర్వేషా మప్యనుష్ఠానస్యదర్శనాత్।
తస్మాదంత్యేధికేఇత్యాద్యుక్తిరయుక్తిరేవ॥

శ్లో॥ ఆబ్దికంప్రథమాయత్స్యాత్తత్కుర్వీతమలిమ్లుచే। శుద్ధమాసే
తత్కుర్యాత్తత్కుర్యాత్తుమలిమ్లుచే। ఇత్యంత్యేధికవిషయే వ్యతిరిక్తవి
యేత్రయోదశ ఇతిబోధితో ఫలితఇతి యదుక్తంతదత్యంతం శ్లోకతాత్ప
ర్యా భావమూలకం। అంత్యేధికవ్యతిరిక్త విషయత్వస్య శ్లోకేఅదర్శనా
త్। పూర్వోక్తఅంత్యేధికేద్వాదశమాస ఏవేతి, శ్లోకస్థిత ఏవకారేణయో
ద్వాదశమాసేవిహితః। సఏవఅత్ర శ్లోకేనోక్తత్వాత్। తదర్థంహిత్వాఅం
త్యేధికవ్యతిరిక్త విషయే త్రయోదశ ఇతి కల్పనస్యాన్యాయ్యత్వాత్।
తస్మాదంత్యేధికవిషయ ఏవతాత్పర్యమితి మంతవ్యం, అపిచేత్యాదిద
దుక్తం తదప్యనంగీకారమేవ। విమోకప్రథమాబ్దికయోః। కాలభేదేన
రవ్య తయానకేనాపివోచ్యతేఖలు। ప్రత్యుత ఊనాబ్దికాత్పరమిత్యా
నాకాలైక్యస్య విహితత్వాత్। మధ్యేధిమాసవిషయే। మధ్యేధిమాస

మృతస్య తద్వదిత్యనేన పూర్వవత్। ద్వాదశేమాసి ఊనాబ్దికాది త్రయ మపికృత్వా, త్రయోదశేపునః ప్రథమాబ్దికం కర్తవ్యమితి, అంత్యేధికే ద్వాదశమాసఇతి, ద్వాదశేమాసి ఊనాదికం కర్తవ్యమితి, నాన్యస్మిన్ మాసఇతి ప్రతిభాతి। ఏతదేవ సుధీవిలోచన అపరార్కస్మృత్యాదిగ్రంథేషువి స్పష్టత్వేన ప్రతీయతే। గ్రంథవిస్తరభీత్యా తానివాక్యాన్యత్రన లిఖ్యంతే।

---

౨. అస్థిసంచయన తిథివార నక్షత్ర నిషేధః.

యమేన దర్శితః॥

శ్లో॥ భౌమార్క మందవారేషు తిథియుగ్మేషు వర్జయేత్।
వర్జయే దేకపాదృక్షే ద్విపాదృక్షేఽస్థి సంచయమ్।
ప్రదాత్రు జన్మ నక్షత్రే త్రిపాదృక్షే విశేషత ఇతి॥

వృద్ధమనుః॥ వస్వంత్యార్ధ్రాదితః పంచనక్షత్రేషు త్రిజన్మసు।
ద్విత్రిపాదర్క్షయోశ్చైవ నందాయాంచ విశేషతః।
అజచరణాద ద్వితయేహ్యాషాఢా ద్వయమేవచ॥
పుష్యేచ హస్తనక్షత్రే ఫల్గునీ ద్వయమేవచ
భానుభౌమార్కి భృగుషు అయుగ్మతిథి సంధ్యయోః।
చతుర్దశ్యాం త్రయోదశ్యాం నైధనేచ వివర్జయేదితి
అస్థి సంచయనంకార్యం కులక్షయ కరంభవేత్ ॥

గౌతమోపి॥ నందాయాంచ చతుర్దశ్యాం భార్గవేచ బృహస్పతౌ।
అర్కార్కి భౌమవారేషు కర్తవ్యం నాస్థి సంచయమ్॥
,, కృత్తికాస్వదితితిష్య భాగ్యభైఅర్యమాచసవితృద్విదైవభే।
విశ్వదేవవసుభో త్తరార్ధతః పంచకేషుకులనాశసంభవేత్॥
,, ప్రదాతృజన్మత్రయ నైధనేపికరె ద్యురాదిర్దశమేపినాంతరమ్।
పంచాంగసంశుద్ధి దినంవిచార్యయుగ్మేచతిథ్యానకదాచిదేవ॥

ఇతి సంచయన దుష్ట తిథ్యాదివిచారః.

---

3. శ్రాద్ధభోజనే కర్తవ్య ప్రాయశ్చిత్తవిధిః.

శ్రాద్ధభోజనే ప్రాయశ్చిత్తాని లిఖ్యంతె తత్రవిష్ణుః:—

అథ పైతృమేధికే విశేషః

శ్లో॥ ప్రాజాపత్యం నవశ్రాద్ధే పాదోనం త్వాద్యమాసికే।
త్రైపక్షికే తదర్ధంతు పంచగవ్యం ద్విమాసిక ఇతి॥
ఇదంచాపద్విషయం అనాపది తు:—
హారీతః॥ చాంద్రాయణం నవశ్రాద్ధే ప్రాజాపత్యంతు మిశ్రకే।
ఏకాహస్తు పురాణేషు ప్రాయశ్చిత్తం విధీయతే।
ప్రాజాపత్యంతు మిశ్రక ఇత్యేతత్ ఆద్యమాసిక విషయం॥
ఊనమాసికాదిషుపాదోన ప్రాజాపత్యాదీని కర్తవ్యాని।తదుక్తం
చతుర్వింశతిమతే॥ ప్రాజాపత్యం నవశ్రాద్ధే పాదోనం మాసికే తథా।
త్రైపక్షికే తదర్ధంస్యాత్ త్ర్యఙ్ఘ్రోఽద్యే మాసికే తథా।
పాదోనం కృచ్ఛ్రముద్దిష్టం షాణ్మాసే చాబ్దికే తథా।
త్రిరాత్రం చాద్యమాసేషు ప్రత్యబ్దం చేదహస్స్మృత మితి॥
ధౌమ్యః॥ బ్రహ్మౌదనేచ సోమేచ సీమంతోన్నయనే తథా।
జాతశ్రాద్ధే నవశ్రాద్ధే భుక్త్వాచాంద్రాయణం చరేత్॥
స్మృత్యంతరం॥ భుక్తం చేత్పార్వణశ్రాద్ధే ప్రాణాయామాన్ షడాచరేత్।
ఉపవాసస్త్రిమాసాది వత్సరాంతం ప్రకీర్తితం।
ప్రాణాయామత్రయం కుర్యాదహోరాత్రం సపిండనే।
ఆసమాప్తే స్మృతంనక్తం ప్రతేవా పార్వణేతథా।
శ్రాద్ధభోజనాదౌ సంధ్యావందన కర్తవ్యతా మాహ శ్రాద్ధభో
జనానంతరం ఉశనాః:—
దశకృత్వః పిబేదాపో గాయత్ర్యా శ్రాద్ధభుగ్ద్విజః।
తతస్సంధ్యా ముపాసీత శుద్ధ్యేత తదనంతరమితి॥
లోకోపకారకే:—దశకృత్వఃపిబేదాపోగాయత్ర్యా శ్రాద్ధభుగ్ద్విజః।
తతస్సంధ్యాముపాసీత జపేచ్చ జుహుయాదపి॥
ఇదంసాయంసంధ్యా విషయమితి జ్ఞేయం।
సంకల్పాఽభావేకర్మవై ఫల్యమాహ। స్మృతితత్వదీపికాయాం।
నతచ్ఛ్రాద్ధంనతద్దానం న హోమోనజపస్తథా।
నప్రాప్నోతిఫలం తస్యసంకల్పరహితంచయదితి॥
స్వగోత్రం గర్భవంతంచ విధురం బ్రహ్మచారిణాం।
దేవస్థానేతుపూజ్యోఽథ పితృస్థానేషువర్జితాః॥

ఆపోశనంచాసనంచ తైలాభ్యంగంతథైవచ।
స్వయంకరకృతంప్రోక్తం ఆయుశ్శ్రీపుత్రహానిదం॥

పరాశరః ఆపోశనగృహ్ణీయా ద్గృహ్ణన్నపికదాచన।
నిధాయాగ్నిముపర్యాసాం ధామ్నోధామ్న ఇతీరయన్ ॥,

మంత్రశ్చ :— ధామ్నోధామ్నో రాజన్నితో వరుణనోముంచ యదాపో అఘ్నియావరుణేతి శపామహే తతో వరుణ నోముంచ॥ ఏతదాపద్విషయం॥

శ్లో॥ శబ్దేనాపః పయఃపీత్వా శబ్దేనఘృతపాయసాన్।
శబ్దేనాపోశనంకృత్వా సురాపానసమంభవేత్॥
,, ఆపోశనమకృత్వాతు యోభుఙ్క్తేనాపదిద్విజః।
భుంజానోవాయదిబ్రూయా ద్గాయత్ర్యష్టశతంభవేత్॥
,, ఆబ్దికే శతగాయత్రీ మాసికేతు శతత్రయం।
సాపిండ్యేచసహస్రంతు అయుతంప్రేతభోజనే॥

---

౪. స్త్రీపఙ్క్తి నిషేధవిషయే.

తత్రయాజ్ఞవల్క్యః :—భార్యాయా మాత్మనః పురః స్థితాయాం నాశ్నీయాదవీర్యవదపత్యోత్పత్తిభయాత్॥

తథాచశ్రుతిః :—జాయాయాఅంతే నాశ్నీయా దవీర్యవదపత్యం భవతీతి, అతస్తుతయాసహభోజనందూరాదేవనిరస్తమితి। విజ్ఞానేశ్వరః॥

తథాచబృహన్మనుః. మాతావాభగినీవాపిభార్యాభార్యాశ్చయోషితః।
నతాభిస్సహభోక్తవ్యం భుక్త్వాచాంద్రాయణంచరేత్॥
పత్న్యాసహభోజనే ప్రాయశ్చిత్తమాహ దేవలః :—
ద్విజఃకామానురోధాత్తు పత్న్యాసహాచయోన్నభుక్।
పశ్చాచ్చాంద్రాయణంకృత్వా శుద్ధిమాప్నోతిపర్వకం॥

స్మృత్యర్థసారే :—నభార్యయాసహాశ్నీయా ద్వివాహవర్జితమితి॥

గాలవః :—ఏకయానేసమారోహ మేకపాత్రేతు భోజనం।
వివాహేపతియాత్రాయాం కృత్వావిప్రోనదూష్యతి॥

Scanned with CamScanner

అథ పైతృమేధికే విశేషాః.

,, అన్యథా దోషమాప్నోతి పశ్చాచ్చాంద్రాయణంచరేత్।
అభ్యాసే ద్విగుణం చైవ కృత్వా సిద్ధిమవాప్నుయాదితి॥
,, స్త్రీశేషం పితృశేషంచ శూద్రశేషం తథైవచ।
విధవా పుష్పిణీ శేషం భుక్త్వా చాంద్రాయణంచరేత్॥
,, పితృవ్యస్య గురోర్వాపి మాతులస్య మహాత్మనాం।
జ్యేష్ఠభ్రాతుశ్చ పుత్రస్య బ్రహ్మనిష్ఠస్య యోగినః॥
ఏతేషాం శ్రాద్ధశేషం తు భుక్త్వా దోషో న విద్యతే।

౫. శుభాగమాదౌ కర్తవ్యశ్రాద్ధవిధిః.

మాతాపితృ మృతసంవత్సరమధ్యే, శుభాగమో యదిభవేత్ । తథా ఊర్ధ్వభావినాం, అనుమాసికాదీనాం, పునరపకృష్య, అర్ఘ్యం పిండం పృథక్పృథక్ విధినా శ్రాద్ధంకృత్వా అనంతరం స్నాతకాదీని కుర్యాత్॥

మాధవీయే తదాహ కాత్యాయనః :—

శ్లో॥ సపిండీకరణాదర్వాగపకృష్య కృతాన్యపి।
పునరప్యపకృష్యంతే వృద్ధ్యుత్తర నిషేధనాత్॥

సపిండీకరణాదూర్ధ్వ మావర్తనీయానాం అనుమాసికాదీనాం వృద్ధిప్రాప్తౌ పునరపకర్షః కర్తవ్యః॥

నిషేధశ్చ కాత్యాయనేనోక్తః :—

శ్లో॥ నిర్వర్త్య వృద్ధితంత్రంతు మాసికాని నతంత్రయేదితి।

తత్ర క్రమః :— కర్తా, ఉపవీతీ, ఆచమ్య, ప్రాచీనావీతీ, ప్రాణానాయమ్య, పూర్వోక్త... తిథౌ, పితుః గోత్రస్య, శర్మణః, వసురూపస్య, ద్వాదశాహ సపిండీకరణ ప్రభృతి, సంవత్సరపర్యంతం కర్తవ్యానాం, అనుమాసికాదీనాం, మధ్యే, శ్వః అభ్యుదయకం కర్తుం, షాణ్మాసికప్రభృతి ఆసంవత్సరాత్ స్వేస్వేకాలే కర్తవ్యాని, షాణ్మాసికప్రభృతి ఊనాబ్దికాంతాని అనుమాసికాదీని అపకృష్య, షాణ్మాసిక, ఊనషాణ్మాసిక, సప్తమమాసిక, అష్టమమాసిక, నవమమాసిక, దశమమాసిక, ఏకాదశమాసిక, ద్వాదశమాసిక, ఊనాబ్దికాంతాని నవమాసికాని సముచ్చిత్య, అస్మత్పితృపితామహ ప్రపితామహానాం, గోత్రాణాం, శర్మణాం, వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం, పురూరవార్ద్రవ సంజ్ఞకానాం, విశ్వేషాం దేవానాంచ అస్మత్పితుః, ఊర్ధ్వభావీని షాణ్మాసికాది ఊనాబ్దికాంతాని శ్రాద్ధాని,

బ్రహ్మకూర్చవిధిః

అన్నేనహావిషా. పార్వణవిధానేన, అపృథక్పాకేన, ఏకతంత్రేణ, యుష్మదనుజ్ఞయా సపైవమాస్యకరిష్యే, తత్రతత్రపాణ్మాసికప్రభృతి, ఊనాబ్దికాంతశ్రాద్ధేషు భవదనుజ్ఞయా ఇత్యాదిసర్వంపార్వణవత్కృత్వా, అగ్న్యౌ, పిండౌ, పృథక్పృథక్, ఇత్యాది విధినాకుర్యాత్, యస్మిన్మాసే శుభాగమోభవేత్, తత్ప్రభృతి, మాసికాపకర్షః కర్తవ్యః॥

శ్రీ పరాశరోక్త ప్రాయశ్చిత్తకాండస్థ

౬. బ్రహ్మకూర్చవిధిః

అభోజ్యభోజనాదౌ బ్రహ్మకూర్చవిధి రుచ్యతే, బ్రహ్మకూర్చస్య ప్రజాపతిరాహ కాలవిశేషం:—

శ్లో॥ చతుర్దశ్యాముపోష్యాథ పౌర్ణమాస్యాం సమాచరేత్।

జాబాలిరపి:—అహోరాత్రోషితోభూత్వా పౌర్ణమాస్యాంవిశేషతః।

పంచగవ్యంపిబేత్ప్రాతః బ్రహ్మకూర్చ మితి స్మృతమ్॥

దేశవిశేషం శాతాతప ఆహ॥ శ్లో॥ నదీతీరేషుగోష్ఠేషు పుణ్యేష్వాయతనేషువా। తత్రగత్వాశుచౌదేశే బ్రహ్మకూర్చం సమాచరేత్॥

పర్షదుపసత్తిః.

చత్వారోవాత్రీన్ వా వేదపారగాన్ బ్రాహ్మణాన్ పర్షదం ఉపేత్య, స్వకంపాపంనివేద్య, యథాశక్తి దక్షిణాప్రదానపూర్వకం ప్రదక్షిణాదికంకృత్వా, తదనుజ్ఞాం ప్రాప్య బ్రహ్మకూర్చం కుర్యాత్॥

సంకల్పః.

తత్రక్రమః:—ఉపవీతీ ఆచమ్య, ప్రాణానాయమ్య, ఏవం...ర్థం అభక్ష్య భక్షణాపేయపానేన మో దోషస్సమజని తద్దోష పరిహారార్థం బ్రహ్మకూర్చం కరిష్యే॥

బ్రహ్మకూర్చ (పంచగవ్య) సంయోజనం.

తతస్తామ్రపాత్రమాదాయ తస్మిన్గోమూత్రాదీనాం షడ్ద్రవ్యాణి నిక్షిపతి:—

౧. ఏకపలంమూత్రం గాయత్ర్యాఽదాయ:—ఓంభూర్భువస్సువః, తత్సవితుః—దయాత్। ఇతిగోమూత్రం పాత్రేవినిక్షిప్య॥

౨. అఙ్గుష్ఠార్థంగోమయం గంధమంత్రేణాదాయ:—గంధద్వారాం... యేశ్రియం, ఇతి గోమయం॥

అథ పైతృమేధికే విశేషాః.

౩. సప్తపలం క్షీరంనిక్షిపతి ఆప్యాయస్వేతి:— ఆప్యాయస్వ సమేతు తె... సంగథే।

౪. త్రిపలందధినిక్షిపతి దధిక్రావ్ణ్ణ ఇతి:— దధిక్రావ్ణ్ణో అకారిషం... తారిషత్॥

౫. ఏకపలంఘృతం నిక్షిపతి శుక్రమసీతి:— శుక్రమసి... రశ్మిభిః, ఇత్యాజ్యం నిక్షిప్య॥

౬. పలమేకం కుశోదకం నిక్షిపతి దేవస్య త్వేతి:— దేవస్య త్వా... నాభిషించామి॥

ఇతి షడ్ద్రవ్యాణి తామ్రపాత్రే వినిక్షిప్య॥

ఆలోడనం.

హరితాగ్రసప్త (౭) దర్భనిర్మితకూర్చేన త్రిరాలోడయతి, ఓమితి:— ఆపోహిష్ఠామయ... చనః, ఇతి త్రిరాలోడ్య॥

అభిమంత్రణం

బ్రహ్మకూర్చ మభిమంత్రయతి, మానస్తోకకోక్తేనేన:— మానస్తోకె... నమసావిధేమ తె, ఇత్యభిమంత్ర్య॥

మంథనం.

నిర్మంథతి ఓమితిమంత్రేణ:— ఓం ఇతినిర్మంథ్య,

స్థాపనం.

హోమమూర్ధా అగ్నిసన్నిధౌ హరితదర్భేషుస్థాపయేత్, (అగ్నికి పశ్చాద్భాగమందు, తనకుముందుగా ఉండునటుల పచ్చని దర్భలయందు ఉంచి)

బ్రహ్మకూర్చ హోమవిధిః.

శ్లో॥ సప్తావరాస్తు యేదర్భా అభిన్నాగ్రాః శ్శుకత్విషః।
ఏతై రుద్ధృత్య హోతవ్యం పంచగవ్యం యథావిధి॥ ౧॥
,, ఇరావతీ ఇదంవిష్ణు ర్మానస్తోకేతు శంవతీ।
ఏతాభిశ్చైవ హోతవ్యం హుతశేషం పిబేద్ద్విజః॥ ౨॥
అతిపవ్రజాపతిః॥ అగ్నయె చైవసోమాయ సావిత్ర్యై చ తథైవచ।
ప్రణవేన తథాహుత్వా స్విష్టకృచ్చ తథైవచ॥ ౩॥
,, ఏవం హుత్వాతు తచ్ఛేషం పిబేచ్చైవ సమాహితః॥

బ్రహ్మకూర్చవిధిః.

సంకల్పః.

తత్ర ప్రథమం ఆచమ్య, ప్రాణానాయమ్య, ఏవం...ర్థం బ్రహ్మకూర్చాంగత్వేన అగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే, స్థండిలే లైఖనాద్యాజ్యభాగాంతే ముఖాహుతిగ్ం హుత్వా॥

బ్రహ్మకూర్చహోమః.

హరితసాగ్రసప్త దర్భా నిర్మితకూర్చేన పర్ణమయ్యా స్రుచి చతుర్గృహీతం బ్రహ్మకూర్చం గృహీత్వా :—

౧. ఇరావతీ ధేనుమతీహి భూతగ్ం సూయవసినీ మనవే యశస్యే। వ్యస్కభ్నా ద్రోదసీ విష్ణురేతే దాధార పృథివీ మభితో మయూఖైస్స్వాహా। విష్ణవ ఇదం॥

౨. ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధా నిదధేపదం। సమూఢమస్య పాగ్ం సురే స్వాహా। విష్ణవ ఇదం॥

౩. మానస్తోకే తనయే మాన ఆయుషి మానో గోషు మానో అశ్వేషు రీరిషః। వీరాన్మానో రుద్రభామితో వధీర్హవిష్మంతో నమసా విధేమతే స్వాహా। రుద్రాయేదం॥

౪. శమగ్ని రగ్నిభి స్కరచ్ఛన్న స్తపతు సూర్యః। శంవాతో వాత్వరపా అపస్రిధస్స్వాహా। సూర్యాయేదం॥

౫. ఓం భూర్భువస్సువః, తత్సవితుర్వ...దయాత్స్వాహా। సవిత్ర ఇదం॥

౬. ఓగ్ స్వాహా॥ పరమాత్మన ఇదం।

ఇధ్మసన్నహనాది జయాది స్విష్టకృదంతం కృత్వా శమ్యా అహోమ్య అస్మిన్ప్రకృతేత్యాది పరిషేచనాంతం కృత్వా, బ్రహ్మణాం సంపూజ్య పర్ణదం గంధాద్యై రలంకృత్య తాంబూల దక్షిణాంశ్చ దత్వా, తేషాం పురతః బ్రహ్మకూర్చప్రాశనం కుర్యాత్॥

ప్రాశనవిధిః.

ఆచమ్య, ఏవం...ర్థం అభోజ్య భోజనాది. సమస్త పాపక్షయార్థం బ్రహ్మకూర్చ ప్రాశనం కరిష్యే॥

బ్రహ్మకూర్చం (పంచగవ్యం) ఉద్ధరణ్యాదినా హస్తే గృహీత్వా,

శ్లో॥ యత్త్వగస్థి గతంపాపం దేహేతిష్ఠతి దేహినామ్।
బ్రహ్మకూర్చో దహే త్సర్వం ప్రదీప్తాగ్ని రివేంధనమ్॥

Scanned with CamScanner

౧౯౬)

అథ పైతృమేధికే విశేషాః.

ఇత్యుచ్చార్య ఓం, ఇత్యుచ్చైః పఠిత్వా బ్రహ్మకూర్చం ప్రాశ్య ఆచమ్య,

స్త్రీణాం ప్రాశనేవిధిః.

శ్లో॥ నారాయణేతి మంత్రేణ స్త్రీణాం ప్రాశన మిష్యతే।

నారాయణ ఇత్యుచ్చైః పఠిత్వా ప్రాశ్య, ఆచమ్య॥

తదిదమహోరాత్రోప వాసపూర్వకం శ్వపాకసదృశం అత్యంత పాపకారిణమపి శోధయేత్, తత్ర కిముత కర్తవ్యా, అల్ప పాపేన నిషిద్ధజలపానేన ఉపేతం శోధయతీతి,

ఇతి పరాశరస్మృత్యుక్త బ్రహ్మకూర్చవిధిః

---

౭. మృతేః ప్రశస్తనక్షత్రాణి.

జ్యోతిస్సంగ్రహే॥ శ్లో॥ మృతతిథిషుయదాస్యాచ్ఛోభనమసామార్యవారాణ్యతిశుభ ఫలదాని ప్రోచ్యతే ధర్మవిద్భిః। తురగ భరణిపుష్యస్వాతిహస్తార్ద్రి మిత్రశ్రవణ జలసమేతాః జ్యేష్ఠమూలౌ సుధైః। భుజగమపిచ పూర్వా ఫల్గునీ నామధేయం సకలమునిగణానాం శస్యతే ప్రేతకార్యే॥

ప్రాచీనగ్రంథే:– అశ్వనీభరణీచైవ ఆర్ద్రాపుష్యస్తథైవచ।

ఆశ్లేషపుబ్బహస్తాశ్చ స్వాత్యనూరాధకౌతథా॥

జ్యేష్ఠమూలేప్రశస్తాస్స్యుః పూర్వాషాఢాతథైవచ।

శ్రవణం ప్రేతకృత్యేషు సర్వదైవప్రశస్యతే।

కేచిద్వదంతిభరణీం నింద్యేతిచవిచక్షణాః॥

అప్రశస్తనక్షత్రాణి.

నిర్ణయామృతే.

శ్లో॥ రోహిణ్యాంవసుపంచకే త్రిపదభే యుగాంఘ్రిభే పైతృభే

నందాకామచతుర్దశీ భృగుకుజార్కే ష్వషుభ ద్రేతిథౌ।

ప్రేతశ్రాద్ధమృతౌ సపిండీకరణే త్రైపక్షికోనత్రయా

త్పద్వంశక్షయమాప్నువంతి కురుతే మాసద్వి పక్షే ద్వయే॥

గృహమోచనవిషయే.

శ్లో॥ ద్విపాదేతు త్రిమాసాస్స్యాత్ త్రిపాదేతుచతుష్టయం।

తద్గృహంవర్జయేద్ధీమాన్ షణ్మాసం వసుపంచకే॥

,, మృతేతు దహనే చైవ ప్రేతధిష్ణ్యప్రవేశనే।
పుణ్యక్షేత్రే పుణ్యతీర్థే పుణ్యతిథ్యేఽపి నిష్ఫలే॥
,, యుగ్మాంఘ్రిభే త్రిపదభే రోహిణ్యాం పైత్ర్యభే తథా।
ధనిష్ఠాపంచకే చాపి పైత్రకార్యం న కారయేత్॥
గ్రంథాంతరే:—నందాభద్రాత్రికామఘాంగ భౌమశుక్రార్క వాసరాః।
దహనే మరణే చైవ తద్దోషం త్రిగుణం భవేత్॥
,, త్రిథ్యృక్షయోగే గ్రామే వారర్క్షయోగే వాటికాయాం।
తిథివారర్క్షయోగే గేహే మరణం పునర్భవతి।
దైవజ్ఞకర్ణామృతే:—భరణ్యామేకమాసం తు ద్విత్రిపాదే త్రిమాసకం।
వసుపంచకషాణ్మాసం మృతిగేహం పరిత్యజేత్॥
,, ద్విపాదే చ త్రయం మాసం షణ్మాసం చ త్రిపాదకే।
జ్యోతిర్నిబంధే, ధనిష్ఠా పంచకమృతావపి కాలభేదమాహ:—
,, ధనిష్ఠాయాం తు షణ్మాసం వారుణే తు త్రిమాసకం।
పూర్వాభాద్రాత్రిపదర్ద్ధే చ అహిర్బుధ్న్యే తు మాసకం॥
రేవత్యాం పక్షమిత్యాహుర్మృతిగేహవిసర్జనే॥

మృతిచక్రవిషయం.

సూర్యాధిష్ఠిత తారకాది గణయేచ్చత్వారి బాహ్యంతరే భావ్యే త్రీణి పునః పునశ్చ గణయే దీశాన్యదిక్షు క్రమాత్। మృతికాలేందు నక్షత్రం యత్ర తిష్ఠతి తత్క్రమాత్। అంతరంగే త్రిపక్షం స్యాత్ మధ్యకక్ష్యా ద్విపక్షకం। అంత్యే చ పక్షమేకం స్యాద్బాహ్యరేఖా నదోషభాక్। చతురశ్రిత్రయే చ రేఖా పాదాదివిభాదికే। ఆరోహమవరోహేణ వామమార్గేణ లేఖయేత్, ఇతి॥

---

౯. ఏకోద్దిష్టకారికాః.

(పైతృమేధికకారికా ఏవ పునః కతిచనాత్ర లిఖ్యంతే)

మరీచిః॥ ఆశౌచాంతే తతస్సమ్యక్పిండదానం సమాప్యతే,
తతశ్శ్రాద్ధం ప్రదాతవ్యం సర్వవర్ణేష్వయం విధిః॥౧॥
ఆద్యశ్రాద్ధమశుద్ధోపి కుర్యాదేకాదశేహని,

Scanned with CamScanner

౧౫౮

అథ పైతృమేధీయకారికాః.

కర్తుస్తాత్కాలికీ శుద్ధి రశుద్ధః పూరకేతనః ॥౨॥

పైఠీనసిః॥ ఏకాదశేఽహ్ని యచ్ఛ్రాద్ధం తత్సామాన్య ముదాహృతం।

చతుర్ణామపి వర్ణానాం సూతకంతు పృథక్ పృథక్ ॥౩॥

యాజ్ఞవల్క్యః॥ ఏకోద్దిష్టం దైవహీనం ఏకార్ఘ్యైక పవిత్రకమ్।

ఆవాహనాగ్నౌకరణ రహితం హ్యపసవ్యవత్ ॥౪॥

ఉపతిష్ఠతామక్షయ్య స్థానే విప్రవిసర్జనే,

అభిరమ్యతా మితి వదేద్బ్రూయుస్తేఽభిరతాస్మహే॥౫॥

తచ్చ ఏకోద్దిష్టం త్రివిధం నవం నవమిశ్రం పురాణంచేతి॥

తత్ర ప్రథమాహాద్యేకాదశాహాంతం విహితం నవశ్రాద్ధం;

షణ్ణాం నవశ్రాద్ధానాం ఉపరి కర్తవ్యం మాసికం నవమిశ్రితం

తథాచ ఆశ్వలాయనః:—నవమిశ్రం మతుత్తరమితి,

మాసికానా ముపరి కర్తవ్యం ప్రత్యాబ్దికాది పురాణంచేతి; త్రి

విధశ్రాద్ధ భోజనే ప్రాయశ్చిత్తమాహ :—

చాంద్రాయణం నవశ్రాద్ధే ప్రాజాపత్యాంతు మాసికే,

ఏకాహస్తు పురాణేతు ప్రాయశ్చిత్తం విధీయతే।

అపరార్కే॥ ఏకాదశాహే సంప్రాప్తే యదివిఘ్నః ప్రజాయతే।

మాసికస్యస్మిన్ మృతేవాపి శ్రాద్ధం కుర్యాత్తదైవహి।

ఏకాదశేఽహ్ని సంప్రాప్తే కర్తృభార్యా రజస్వలా।

ఆద్యశ్రాద్ధం ప్రకుర్వీత ఊనాద్యాది విసర్జయేత్ ॥

ఏకోద్దిష్టేతు విప్రాణా మభావే తత్కథం భవేత్।

నూతనేష్వేవ భాండేషు పక్త్వాహ్యన్నాదికం తతః॥

కుండంఖాత్వాతు విధివత్ప్రాణా నాయమ్య యత్నతః।

గోత్రస్య శర్మణస్తస్య ప్రేతత్వాది విముక్తయే॥

ఆద్యమధ్యైవ వహ్నౌతు కరిష్య ఇతి నిర్దిశేత్।

లౌకికాగ్నౌ ప్రతిష్ఠాది తంత్రం పూర్వవదత్రతు॥

కృత్వాతు దర్భమాదాయ కుండమధ్యం విమార్జయేత్।

అపేతేత్యాది తత్రాపి కుర్యాదభ్యుక్షణాంతకమ్॥

తతః పాత్రేణ సద్వహ్ని మేవ మానీయ చాంతిమే,

Scanned with CamScanner

ఏకోద్దిష్ట కారికాః ౧౯౬

ఆద్యైకోద్దిష్ట శ్రాద్ధేతు భవతాకుశ ఇష్యతాం॥
పాద్యం విధివదత్రాపి తత్పవినాప వినిక్షిపేత్।
విష్టరం కుంకుమద్యైతు విధాయాగ్ర్యం వినిక్షిపేత్॥
ఆసనాది తతస్సర్వా పూర్వవత్కారయేదిహ।
అర్ఘ్యమాస్నే రిదంస్కృత్వా తత్పవినాప నివేదయేత్॥
ఇతరాణిచ సర్వాణి యథాయోగ్యం సమర్పయేత్।
తతోఽర్చనం విధివదత్రానుక్త్వా లౌకికానలే॥
యత్కర్తవ్యం తదత్రాపి కుర్యాదేవం హి పూర్వవత్।
కుడస్యోత్రపరితః పాత్రం క్షాళితం మండలేక్షిపేత్॥
ఉపస్తీర్యచ పిండార్థం శేషయిత్వా విధానతః।
దాపయేచ్చ తదన్నాది శృంగబేర గుడాదికమ్।
ఘృతంచ విధివత్పాత్రం సకుండంచ పరిస్తరేత్।
పరిషిచ్య తతస్త్యాగం కుర్యాదేవం హి పూర్వవత్॥
మేళయిత్వా తదన్నాది హస్తేన జానుమాత్రమాత్।
,, ద్వాత్రింశదాహుతీర్మంత్ర ముచ్చార్యచపునఃపునః।
యత్తేకృష్ణస్తుమంత్రోఽత్ర వైదికః పరికీర్తితః॥
స్మృతిరహస్యే. ఆర్ద్రామలకమాత్రంతు పిండంకుర్వీతపార్వణమ్।
ఏకోద్దిష్టేబిల్వమాత్ర మాశౌచే స్థూలముచ్యతే॥
అత్రిః. మార్జాలమూషకస్పృష్టే పిండేచద్విదళీకృతే।
పునః పిండంవిధాతవ్యం తేనపాకేనతత్క్షణాత్॥
విజ్ఞానేశ్వరే. నవశ్రాద్ధేషుయుచ్ఛిష్టం గృహేపర్యుషితంచయత్।
దంపత్యోర్భుక్తశేషంచ నభుంజీతకదాచన॥
బోధాయనః:— ఏకోద్దిష్టే నవశ్రాద్ధే నాగ్నౌకరణమిష్యతే।
నావాహనంచనాపూపం నధూపం నచదీపకం॥
,, నచాధిశ్రిదణాకుర్యా న్నపూర్వంనచదైవికం।
ప్రీణనంచప్రీణామంచ స్వధాకారంతథైవచ।
,, వర్జ్యాన్యేకాదశైతాని సపిండీకరణావినా।
ఏకోద్దిష్టేనిషిద్ధేపి యదస్త్యావాహనాదికమ్॥
తత్సపిండీకృతే త్వేకోద్దిష్టే సర్వంసమాచరేత్॥

Scanned with CamScanner

౯. అథ సపిండీకరణకారికాః.

అథఉభయాత్మకం (పార్వణైకోద్దిష్టాత్మకం) సపిండీకరణం ముచ్యతే, తత్ప్రాక్కాలే, శ్రాద్ధానిషోడశ అవశ్యమేవ విధేయాని సపిండనమితి, షోడశ శ్రాద్ధాని జాతూకర్ణ్యేన దర్శితాని:—

శ్లో॥ ద్వాదశప్రతిమాస్యాని ఆద్యషాణ్మాసికే తథా।
త్రైపక్షికాబ్దికే చేతి శ్రాద్ధాన్యేతాని షోడశ॥

తత్రాద్యషాణ్మాసికాబ్దికశబ్దాః, ఊనమాసికోనషాణ్మాసికోనాబ్దికపరాః॥

ద్వాదశమాసికానాం కాలో యాజ్ఞవల్క్యేన దర్శితః:—
మృతేహని తు కర్తవ్యం ప్రతిమాసం తు వత్సరం।
ప్రతిసంవత్సరం చైవ మాద్యమేకాదశేహని,
సంవత్సర పర్యంతం మాసిమాసి మృతేహని శ్రాద్ధం కర్తవ్యం,

౧౦. ఊనాబ్దిమాసిక కాలనిర్ణయః.

తత్రాహ గాలవః:—ఊనషాణ్మాసికం షష్ఠే మాసార్ధేహ్న్యూనమాసికమ్।
త్రైపక్షికం త్రిపక్షే స్యాదూనాబ్దం ద్వాదశేహని॥

శ్లోకగౌతమోపి:— [1]ఏక[2]ద్వి[3]త్రిదినైరూనే త్రిభాగేన్యూన ఏవ వా।
శ్రాద్ధాన్యూనాబ్దికాదీని కుర్యాదిత్యాహ గౌతమః॥

ఊనమాసికస్య కాలవికల్పమాహ గోభిలః:—
మరణాద్ద్వాదశాహే స్యాన్మాస్యూనే చోనమాసికమ్॥

ఊనానాం వర్జ్యకాలమాహ గార్గ్యః:—
నందాయాం భార్గవదినే చతుర్దశ్యాం త్రిపుష్కరే।
ఊన శ్రాద్ధం న కుర్వీత గృహీ పుత్రధనక్షయాత్॥

మరీచిః:— త్రిపుష్కరే చ నందాసు సినీవాల్యాం భృగోర్దినే।
చతుర్దశ్యాం తు నోనాని కృత్తికాసు ద్విపుష్కరే॥

తిథివారనక్షత్రాణాం త్రయాణాం మేళనం త్రిపుష్కరం, ద్వయోర్మేళనం ద్విపుష్కరం, కేతేవిశేషాః॥

[2]ద్వితీయా[7]సప్తమీ[12]ద్వాదశ్యః భద్రాః తిథయః॥

భాను (ఆది) భౌమ (అంగారక) శనైశ్చరవాసరాః।

కృత్తికా[2]పునర్వసూ[3]త్తరా[4]ఫల్గునీ[5]విశాఖా[6]త్తరాషాఢా పూర్వాభాద్రా త్రిపాదనక్షత్రాణిషట్॥

పైతృమేధీయ విశేషవిషయాః.

[1]మృగశిర[2]చిత్రా[3]ధనిష్ఠా. త్రీణిద్విపాదనక్షత్రాణి।
ఏవం విచార్య షోడశశ్రాద్ధానికృత్వా, తతస్సపిండనంవిదధీత॥

తస్యకాలమాహాత్రిః:— సంవత్సరేపూర్ణే ద్వాదశాహేవేతి బోధాయనోఽపి। అథసంవత్సరే పూర్ణే సపిండీకరణం త్రిపక్షేవా తృతీయేమాసి, షష్ఠేవైకాదశే వా ద్వాదశాహే వైకాదశేహేతి॥ ఏకాదశాహ[2] ద్వాదశాహ[3]తృతీయపక్ష[4]తృతీయమాస, [5]షష్ఠమా[6]సైకాదశ మాస సంవత్సరాంత[8]శుభాగమా ఇత్యష్టౌ కాలాః పరికీర్తితాః తత్రవ్యవస్థామాహహారీతః:—

శ్లో॥ యాతుపూర్వమమావాస్యా మృతాహాద్దశమీభవేత్।
సపిండీకరణంతస్యాం కుర్యాదేవాగ్నిమాన్సుతః॥

పరతోదశరాత్రాదేవ సుతోఽగ్నిమానితి। మృతాహాదూర్ధ్వదిసమా ఇత్యర్థః, ఏష ఆహితాగ్నివిషయః॥

భవిష్యత్పురాణే:— యజమానోఽగ్నిమాన్రాజన్ ప్రేతశ్చానగ్నిమాన్భవేత్। ద్వాదశాహే భవేత్కార్యం సపిండీకరణం సుతైరితి॥

గోభిలః:— సాగ్నికస్తుయదాకర్తా ప్రేతశ్చానగ్నిమాన్భవేత్।
ద్వాదశాహేతదాకార్యం సపిండీకరణం సుతైరితి॥
ఉభయోస్సాగ్నికత్వే:— ద్వాదశాహేసపిండీకరణంకార్యం।
సాగ్నికస్తుయదాకర్తా ప్రేతోవాప్యగ్నిమాన్భవేత్।
ద్వాదశాహేతదాకార్యం సపిండీకరణం పితుః॥

యాజ్ఞవల్క్యః:— ఆనంత్యాత్కులధర్మాణాం పుంసాంచైవాయుషఃక్షయాత్। అస్థిరత్వాచ్ఛరీరస్య ద్వాదశాహః ప్రశస్యతే॥ సపిండీకరణస్య గౌణకాలమాహఋష్యశృంగః:—
సపిండీకరణం శ్రాద్ధముక్తకాలేనచేత్కృతం।
రౌద్రేహస్తేచరోహిణ్యాం మిత్రభేవా సమాచరేదితి।
సపిండీకరణే ఇతికర్తవ్యతామాహయాజ్ఞవల్క్యః:—

శ్లో॥ గంధోదకతిలైర్యుక్తం కుర్యాత్పాత్రచతుష్టయం।
అర్ఘార్థంపితృపాత్రేషు ప్రేతపాత్రంప్రసేచయేత్।
యేసమానాఇతిద్వాభ్యాం శేషంపూర్వవదాచరేత్।

Scanned with CamScanner

అథ పైతృమేధీయకారికాః.

బృహస్పతిః:— త్రిపాదరం విస్రావాపిభ్రాసుభ్రామ శనైశ్చరాన్।
సపిండీకరణాయ(ఋతు)ద్వా మాసికాహోత్ప రేహని।
పక్వాన్నేనైవసాపిండ్యం నిర్వపేత్ పితృపూర్వకం॥

పిండప్రదానవిషయే.

భోజనాత్పురస్తాత్పిండనిర్వపణం సపిండీకరణాత్ప్రాగ్విహితేష్వప్రశస్తేషు శ్రాద్ధేషు; సపిండీకరణాదిప్రశస్తశ్రాద్ధేషు పశ్చాదేవపిండనిర్వపణమ్, తదాహలోకాక్షిః:— అప్రశస్తేష్వయాద్ధేషు పూర్వంపిండావనేజనం। భోజనస్యప్రశస్తేతు పశ్చాదేవోపకల్పయేదితి॥

ఇతి సపిండీకరణవిషయః.

పునస్సపిండీకరణ కారికాః

శ్లో॥ పిత్రోస్సపిండీకరణం పుత్ర ఏవసమాచరేత్।
భ్రాతావా భ్రాతృపుత్రోవా సపిండశ్శిష్య ఏవవా॥
సపిండీకరణంకుర్యాత్పుత్రహీనస్యచైవహి।
అథవా ప్రేతభూతస్య పత్నీకుర్యాదమంత్రకమ్॥
సపిండీకరణశ్రాద్ధంపుత్రైః కార్యంనచాపరైః।
దాహాదికందశాహాంతం గౌణపుత్రోపికారయేత్॥

గౌతమః:— అగ్రజోవానుజోవాపి సపిండోవాపిసోదరః।
శిష్యోవాధనహారీవా పిత్రోరాన్యృద్ధ్యుపస్థితే।
సపిండీకరణంకృత్వా వృద్ధిశ్రాద్ధముపక్రమేత్॥
సపిండీకరణంహిత్వా వృద్ధిశ్రాద్ధముపక్రమేత్।
అయాతయామమరణం భవేత్తస్యనసంశయః।

ఇత్యాదివచనైః వృద్ధ్యుపస్థితత్వాత్ భ్రాతృసపిండసోదరాదిభిః కృత సపిండీకరణం పుత్రాః కుర్యుః॥

ఆపస్తంబః:— పితుస్సపిండీకరణం బంధుభిస్తుకృతంయది।
ప్రేతత్వాత్తువిముక్తస్య పునఃకుర్యాత్సపిండనమ్॥
వ్యుత్క్రమాద్యచ్చసాపిండ్యం నియోగాద్యచ్చకారితం।
ద్వితీయంతత్పునఃకుర్యాత్ క్రమప్రాప్తైస్స్వయంసుతైః॥

Scanned with CamScanner

యమః :— దేశాంతరేస్థితః పుత్రః శ్రుత్వా పితృవిపర్యయం।
కుర్వీత వపనం సద్యః ఆదశాహాత్తిలోదకమ్॥
శ్రవణా హీనకుర్వీత భోజనం మైథునం నచ।
సపిండీకరణాం శ్రాద్ధం కుర్యాదేకాదశేహని, ఏతచ్చ సాగ్నికజ్యేష్ఠపుత్రవిషయం॥

అనుజేనకృతే సంస్కారే:—

గౌతమః :— దేశాంతరేస్థితే జ్యేష్ఠే అనుజేనకృతే సతి।
కృతం శ్రాద్ధం పునఃకుర్యాత్ సాపిండ్యం పూర్వవచ్చసః॥

వృద్ధవసిష్ఠః :—యవీయసా కృతే శ్రాద్ధే ప్రేతశబ్దం విహాయచ।
తదగ్రజేన కర్తవ్యం సపిండీకరణం పునః।
—జ్యేష్ఠపుత్రస్య సద్భావే కనిష్ఠః కురుతే క్రియాః।
ప్రేతత్వాన్న విముచ్యేత పితృత్వం నచ గచ్ఛతి।
ఏకోద్దిష్టాంతమేవస్యాత్ సంస్కర్తుః శుద్ధతాత్యఘాత్॥
పిండోదకప్రదానైశ్చ పుణ్యాహాత్ స్యాత్ విశుధ్యతి, ఏతత్ నిరగ్నికజ్యేష్ఠ పుత్రవిషయమ్॥

కాత్యాయనోపి :—నగ్నప్రచ్ఛాదనం శ్రాద్ధం నవశ్రాద్ధం తథైవచ। పిండదానం వృషోత్సర్గ మన్యేన క్రియతే యది॥ జ్యేష్ఠేన న పునః కార్యమితి శాతాతపోఽబ్రవీత్॥ ఏతదపి నిరగ్నిక విషయమేవ॥ ఏతాని వచనాని జ్యేష్ఠపుత్రస్య షోడశశ్రాద్ధసహితసపిండీకరణవిషయపరాణి॥

అథ జ్యేష్ఠస్య చ, కనిష్ఠానాం చ, పిత్రోః కృతక్రియానంతరం సపిండీకరణమాత్రమేవ కర్తవ్యం, తత్ర శ్లోకాని వక్ష్యంతే, వృద్ధశాతాతపః:—

శ్లో॥ అగ్రజో వానుజో వాపి పిత్రోరపగతో మృతిం।
వాపయిత్వా తు కేశాదీన్ సచేలమవగాహయేత్॥
,, దశాహాంతం బ్రహ్మచారీ దద్యాచ్చైవ తిలోదకమ్।
సపిండీకరణం కుర్యాత్ ధన్యేన క్రియతే యది॥

కనిష్ఠేన కృతే సంస్కారే.

హారీతః: శ్లో॥ పిత్రోస్సపిండీకరణం కనిష్ఠేన యదా కృతం।
అగ్రజేన పునః కార్యం అధికారిత్వహేతుతః॥

అథ పైతృమేధీయ విశేషవిషయాః

దక్షః: పిత్రోస్సపిండీకరణం జ్యేష్ఠేనహ్యకృతంయదా।
జ్యేష్ఠఃపునశ్చకుర్వీత పిండసంయోజనేకృతే॥
అగ్రజేనకృతంకర్మ నానుజేనపునఃకృతిః॥

శాతాతపః:— విభక్తోవావిభక్తోవా మాతాపిత్రోస్సపిండనమ్।
కథంచిదనుజఃకుర్యాద్యాయఃకుర్యాత్తదగ్రజః॥

,, బంధుభిర్జ్ఞాతిభిర్వాపి సపిండీకరణంకృతం।
దేశాంతరస్థితానాంతు పుత్రాణాంతుకథంభవేత్॥

,, శ్రుత్వాతువపనంకార్యం ఆదశాహాత్తిలోదకమ్।
సచేలమవగాహ్యాథ స్నోపవాసోజితేంద్రియః॥

,, తతస్సపిండీకరణం కుర్యాదేకాదశేహని।
ద్వాదశేహనితత్కార్యమితి శాతాతపోఽబ్రవీత్॥
ఏతత్సర్వం ప్రేతశబ్దం వినాకర్తవ్యమ్॥

కృతసంస్కారవిషయే,
అత్రపక్షాంతరమాహ

తథాచస్మృత్యంతరే,

శ్లో॥ కృతక్రియేపి పితరి దశాహం సూతకంభవేత్।
దద్యాత్తిలోదకంపిండం సపిండీకరణంపునః॥
దేశాంతరస్థాపితరౌమృతేచే దన్యేనకుర్యాదఖిలంచపైతృకం।
దాహంవినాసర్వతిలోదకాది జ్యేష్ఠేనకుర్యాదనుజైస్సపిండనమ్॥

వృద్ధవసిష్ఠః॥ సపిండీకరణంనామ శ్రాద్ధంపార్వణవద్భవేత్।
సపిండీకరణంశ్రాద్ధం కరిష్యఇతికీర్తయేత్।
ఉపతిష్ఠత్వితిస్థానే స్వధాశబ్దంప్రయోజయేత్।
మృతంపితరముద్దిశ్య పార్వణస్యైకదేవతమ్॥
అర్ఘ్యసంయోజనంకుర్యాత్పిండసంయోజనంతథా।
ప్రేతత్వాత్తువిముక్తస్య పునఃప్రేతం న నిర్దిశేత్।
ప్రేతశబ్దంవినాసర్వం కార్యమిత్యాహగౌతమః॥

అత్రాయంవిశేషః:—

యవీయసాకృతేశ్రాద్ధే ప్రేతశబ్దంవిహాయచ।
జ్యేష్ఠేనైవతుకర్తవ్యం సపిండీకరణంపునః।

Scanned with CamScanner

కించ॥ శ్లో॥ యస్సపిండీకృతంజంతుం ప్రేతశబ్దేనయోజయేత్।
అసావిధిఘ్నో, భవతి పితృహాచోపజాయతే।
తస్మాత్ప్రేతశబ్దం వినాసర్వంకుర్యాత్॥
కర్మప్రదీపికాయాం కాత్యాయనః, అపరం విశేషమాహ:—
శ్లో॥ సపిండీకరణేవృత్తే పితోర్నిష్కృత్వా మృతింసుతః।
ఆదశాహాత్తస్యనామ్నా దద్యాదత్రతిలాంజలిం।
తేషామసంభవేతత్ర దద్యాత్ప్రశ్చాద్యథావిధి।
అఘుంత్రిరాత్రింసంపాద్య జ్యేష్ఠఃకుర్యాత్సపిండనమ్॥
కనిష్ఠా నిర్ధనాకుర్యుః విభక్తాశ్చే ద్యథావిధి।
సంవత్సరోర్ధ్వమప్యేన మేకాహంవాఘకల్పనమ్।
పితోర్ద్రాహాదికంకర్మ శ్రుత్వాదేశాంతరేసుతః।
సపిండీకరణంకుర్యా న్నకుర్యాత్ షోడశంపునః॥ఏతత్ సాగ్నికేన కనిష్ఠపుత్రేణ కర్మకరణానంతరం సంవత్సరానంతర మృతిశ్రుత. అనగ్నిక జ్యేష్ఠపుత్రేణ త్రిరాత్రింవా ఏకాహంవా ఆశౌచమాశ్రిత్య దేవసపిండీకరణం కర్తవ్యమితి బోధయతి॥

స్త్రీణాంసపిండీకరణేవిశేషమాహ.

వ్యాసః॥ శ్లో॥ పునస్సపిండీకరణం స్త్రీణామేవ విశేషతః।
పుత్రైరపిచకర్తవ్య మితివ్యాసోఽబ్రవీన్మునిః॥
పుత్రవత్యాఃస్త్రియఃపిండం పితామహ్యాదిభిస్సహ।
అనపత్యాస్త్రియఃపిండం భర్త్రా సహ నియోజయేత్।
పత్న్యోజీవతి సంసర్గ స్త్రీపిండేషు స్త్రియాభవేత్।
మృతేభర్తరి పత్న్యైవ సర్వత్రైవం వినిర్ణయః॥
పైఠీనసియమాభ్యాం:—
అపుత్రాయాం మృతాయాంతు పతిఃకుర్యాత్సపిండతాం।
శ్వశ్ర్వాదిభి స్సహైవస్యాత్సపిండీకరణం భవేత్॥

యతీనాం సపిండీకరణనిషేధః.

సన్న్యాసీనాం సపిండీకరణం నాస్తి, ప్రేతత్వాభావాత్,
శ్లో॥ సపిండీకరణం తేషాం నకర్తవ్యం సుతాదిభిః।
త్రిదండగ్రహణాదేవ ప్రేతత్వం నైవజాయతే।

Scanned with CamScanner

అథపైతృమేధీయ విశేషవిషయాః

ఏకోద్దిష్టం న కుర్వీత యతీనాం చైవసర్వదా।
అహన్యేకాదశే ప్రాప్తే పార్వణంతు విధీయతే॥

దహనాది కర్మకర్తృ నిర్ణయః

తతః కర్తృ నిరూపంతు దహనాదిషు కర్మసు।
దాహాది మాత్రవత్పుత్రో ర్వైదథ్యా దౌరసస్స్మృతః॥
తదభావేతు పౌత్రశ్చ ప్రపౌత్రః పుత్రికాసుతః।
దౌహిత్రో ధనహారీచ భ్రాతా తత్సుత ఏవచ॥
సపిండ స్సోదకో మాతుః సపిండశ్చ సహోదరః।
స్త్రీచ శిష్య ర్త్విగాచార్యా జ్జామాతాచ సుతాపిచ।
ఉత్పన్న బంధు రుక్తైస కారయే దవనీపతిః॥

తథా సపిండీకరణే కర్తృనిర్ణయః

పుత్రః పౌత్రో౽థనానప్తా దత్తో వా క్షేత్రజాదయః॥
పత్నీవాసోదరో భ్రాతా తత్పుత్రో వాస్యసోదరః।
భ్రాతా తదాత్మజో వాపి సోదరో వాపితామహః।
స్వసావా భగినీవాపి సోదర స్స్వసుతో౽పివా।
ఏతే సపిండీకర్తారః సమాప్త్యాదక ఏవవా।
సగోత్రి శ్చాసగోత్రిశ్చ కర్తాసా ప్రేతకర్మణి।
పూర్వం పూర్వం నరః కర్తా తదభావే పరః పరః॥
గృహపరిశిష్ట్యే :- అసగోత్రస్సగోత్రో వాయది స్త్రీయది వా పుమాన్।
ప్రథమే౽హని యః కర్తాస దశాహం సమాపయేత్॥

సమాప్తః పైతృమేధిక గ్రంథః.